

Romdan Poolbed Romdan Yaa Kerek Keendoon

Kerek Kee Komo Dowad Wongkoon

Poolbed kerek keye dowad wongkoon kuu kekamune: 1. Yiiwiib yaa owod mananiin andi ye wengiib angkon kaom wene Yesu ye weng wengambirindodan Speen angka doriib weng amun kan yaraniin andi ye wengiib wongkoon, Romdan yi kaadkeri dowad. 2. Romdan kuu apasoyiibban kowe, Yesu ye kedmengkandi kumundin ongme kedmengkandako awine kandime anded. 3. Yuudan yoom Yuudanban yoom dabokne dobere Yesu ye inamen kuu komarewa awinaniib ande korokboon. Wongkoon yumbon kuu Korin yaa o Sensurea yaa areb. Pool ye dowaken kuu Rom yaa wanandameen kumban, Korindan yoom Masedoniadan yoom yi kubiyiib od kondi yeman kuu yembed anam andiwendan Yudea aom dore kamboknon keriwen yaa kanwananeen kowe, Rom yaa kirod wanainban ande kerek kee wongkoon. Wongkoon ye weeb kuu AD 57 areb.

Korok Weng

1. Amun Kerundi Weng Ibduruk (1:1-7)
2. Rom Yaa Wanandameen Ye Weng (1:8-15)
3. Wongkoon Ye Weng Id: Godbed Ben Yorokmo Kerundi (1:16-17)
4. Nimakarub Korem Kuu Yorokmomban Ambarakmidanmo (1:18—3:20)

5. Komarewa Kere Anam Andiwendan Kuu Yorokmo Kerundoon (3:21—5:21)
6. Komarewa Kere Ambarakmi Yaa Koronde Yorokmo Keraniib (sapta 6—8)
7. Yuudan Korem Kuu Yesu Yaa Anam Andindo Kowe Ari Kuu Yi Yaa Komo Keraneen? (sapta 9—11)
8. Anam Andiwendan Yorokmo Kere Dobiri (12:1—15:13)
9. Yeenbon Weng (15:14—16:27)

¹ Ne kuu Pool, Yesu Keresu ye dabderem yiri dobereni ye deme awini ye karub. Baandoone apaso keraane God ye weng amun kanyare daandi dowad kinoon. ² Kuye weng amun ye dowad kuu unyeman anukbed Yesu okad yiri minindombed Godbed weng kunduk ongmekore ye profesidan yaambéd Ye Weng Karadmo ye buk aom wongkoon. ³ Weng Karadmo wongkoon kee ye Mingki ye dowad. Nimakarub yi kerekmen yaambéd ye kuu king Dewid ye ambokab yaambéd monoon. ⁴ Kwane, ye kuu bobnoon yirimbed nen demboon yaambéd karadmo ye Kingkinbed aromkonoyiib korokboon kuu ye kuu God ye Mingki, kukuu nub Yariman Yesu Keresu kui. ⁵ Ye yaambéd yaningko kankooni dowad nub kuu kabamoonmo apaso deme kine kondoon. Kwanoon kuu Yuudanban ambibkin mimindan korem anam andime anded. Angkon yi anam andi yaambéd ye weng wengambere awine kandime anded. ⁶ Kwane, Godbed Yesu Keresu ye karuwa nimaya kerime ande baande kinoondan kwamune areb kuu yiib kwangkon baande kinoon kowe, ibonmo keriwén.

⁷ Godbed mimyob dowaken keende ye karadmo ye karuwa nimaya kerime ande kinoondan Rom aom doriib, yiib yaa kerek kee keendaan.

Kabamoon kondoon ye mimyob dowakeniib yewenubmo dobiriyiib kuu nuwambe God yoom Yariman Yesu Keresu yoom yaambed yiib yaa bangkandime.

Rom Yaa Wini Kuu Pool Ye Dowaken Darewoob

⁸ Ne ibduruk kuu Yesu Keresu yaambed God yaa yiib dowad eso andimain, amborom kuu yiib anam andiwen ye weng kuu nimakarub korem ambibkin korem yaambed wengambere yikaadkeriwen. ⁹ Kowe, ye Mingki ye weng dakmi ye deme yaa kuu neka ne inamen korembed awinaan ye God, yembed wedme yekaadkeroon, ne kuu aron korem yiib dowad meene ¹⁰ kurikuri kamembirimain. Kwane, anukbed mene kibikee aron doboob kuu ne kuu yiiwiib yaa minindo, kumban korondindo, ne kuu kwangkong kurikuri kamimain kuu Godbed dowakeniib kerokaned kiwaan nandoko ne kuu yiib yaa mana andid.

¹¹ Ne kuu yiiwiib yaa mene durunda ande meenmi dowaken darewoob angkeen kuu, God ye deme ambangki ye aromkono Kingkin Karadmombed munob bangkandimaan kuu yiib yaa ma kondako aromkono kerime andid.

¹² Ku kekamune kedi, yiib yoom ne yoom kuu nub anam andi yaambed neman kube ongkanoon neman kube ongkanoon kamanuub andid. ¹³ Angkodmia, ne inamen yaa kuu yiib nonoon dobaraniib kuu ne dowakenban. Ne kuu yiiwiib yaa meneni durunda ande aron yemoon meenmoni nekwain kumban, yiiwiib yaa mini ye

kiwaan kuu kebenoon, anukbed mene kibikee. Yiiwiib yaa mana andaan kuu, yiib kuyaom yena kuu anam andi yaa ben meneni yiib yena kuu Kingkin Karadmo ye kiwaan yaa kaini dowad awande konda andid. Yuudanban yena yaa awande ambangkaan kwane, yiib yaa ambangka andid.

¹⁴ Ne kuu Gurikdan yi inamen yoman weni-ibdaniib dura kereekiibbandaniib, meeni kangdomdaniib ongme meendobimokbandaniib korem yaa kuu weng amun daandi ye dungkumiib angkeen. ¹⁵ Ne kuu nekwane nindorokiib kere doriin kuu weng amun kee yiib Rom aom doriibdan yaa dakma ande meenaan.

¹⁶ Kedi, ne kuu Yesu ye weng amun yaa ma karak kerindo, amborom kuu weng amun kee God ye aromkonoyiib angkeen, kane kane anam andibka bobni yaa burudande bindi dowad kowe. Yuudan yaadin korokbendekore yoman Yuudanban yaa korokboon. ¹⁷ Kwane, weng amun aombed Godbed ongmoon ye yorokmo dohiri kuu dianmo korokboon. Kuye yorokmo dohiri kuu anam andi yaambek kii, andowoonbed wene yeenbon. Kuu God Ye Weng aom yedmoon kwamune, “Yorokmoman kuu anam andi yaambek dobaraneen.” andoon.

God Ye Arud Nimakarub Yaa

¹⁸ Godiibban ande dobere miin arewa kami-maib kumbed weng anam anam kebenimaibdan kuyaa kuu, God ye arud norin kuu Ewen arimbed ben dian kure korokbe weneen, ¹⁹ amborom kuu God ye kuu kane kuu korokboon, yembed

kwane dianmo korokboone yikaadkeriwen kumban wengamberedandiwen kowe. ²⁰ Kwane, Godbed kumkam korem ongmenaboonbed mene kibikee, ye akmimokban ye komboon ayoob kee, ye dowan kerindeban ye aromkonoyiib ye kuu God andi ye kombooniib kuu dianmo korokboone wedmiwen, amborom kuu komo komo ongmenaboon kumbed wedme ye kuu God ande yikaadkeriwen kowe, nimakarub korem kuu duburuk kere yika God yaa koromone inandaibban kii.

²¹ God keyiib kee yikaadkeriwen kumban, yi kuu ye kuu God ande yaningko kankoone ye yaa eso andimokban, yi meeni kuu dowan kerene yi niindem aom kuu kumonmo keroon. ²² Yika yedmimaib, nub kuu meeni kangdomdan andimaib kumban, anam kuu yi kuu inameniibbandan kerenib, ²³ bobnindeban ye God ye nambiri yaa koronde duknidaniib ayari oniib dingkaniib yiyiib yi kuruwak kuyaambed kurikuri kerunde kuyaa nambiri kondimaib.

²⁴ Kwana kowe, nimakarub kuu Godbed bendune yi id ye ambarakmi dowaken yaambed nenem ye inamen aom nongkoboan, karakiib arewa kai ongmenabi ye inamenbed nimayiib karuwiib yi id ben neman konoon konoon kami dowad. ²⁵ Godbed ongmoon ye weng anam kuu korondekoriwa, dudanabi yaambed wengambere awine kandenib, Godbed ongmenaboon ye kumkam kuyaambed kurikuri kerunde yi deme awiniwen, God yaambedban. Kumban God yaningko kuu aron korem kankooni yeman kii. Anam kwanok.

²⁶ Kuye inamen arewa kwamiwen kowe,

Godbed karak kai ye nenem dowaken yaa bendune nongkobendoon. Wonong yoom yu karub yoom yi id ibmo dabokne dobiri kuu koronde nima yikanmo yi id neman neman konoon konoon kamimaib. ²⁷ Kwane, kwamune areb kuu karub kwangkongon yi nima yoom yi id dabokniwen kuu koronde yi niindem aommo dene karub yikanmo yaa yi id neman konoon konoon kaimaib. Kuu karak kai ye nenem inamen kowe, yi id aombed yi ambarakmi dowad dabab Godbed ongmoon kuu kandiwen.

²⁸ Kwane, yimbed meeniwen kuu God yaa kaadkeruni kuu wunekarem andiwen kowe, yembed yikareb moranmi ye inamen yaa ben nongkoboan, komo komo inamen kuu awine kandi yemanban kuu awine kandiwen. ²⁹ Yi kuu miin arewa kamiyib inamen miin arewayiib yiribman yemoon ba andi ye inameniib yena moranmi ye inameniib korem kuu yi niindem aom demboon. Yi kuu wungkandi ye inameniib kumka kuman ye inameniib wengberenabiyyib birandiyiib arud wande yemyeb yenbandi ye inameniib kuu yi niindem aom demboon. Yi kuu kobkob daanubdaanab kamidan, ³⁰ yi kuu wengamborokbanabidan, yi kuu God yaa arud wandembiridan kii. Yi kuu damangkandidan, yi kuu nembedmo yimin andidan, yi kuu kerengkandan kii. Yi kuu ambarakmi ye inamen yeeb onme ongmiimabdan. Yi kuu yi ambe ena yi weng yaa wengamberedandimamenib, ³¹ inameniibban kerenib, yimbed weng ongmiwen kuu domabangkimamenib, mimyob dowakeniibban kerenib, yena yi ambarakmi

yaa mimyob keende kakman arimokban keriwēn. ³² Yi kuu God ye yorokmo amob aombed yedmoon karub kaneya yi kwamune dobaraniib kuu Godbed dukni dowad kinaneen andoon yikaadkeriwēn kumban, yi kuu keye inamen abdon kee awine kande doriib. Kuyaambedmomban, kane kanembed yi kangkon kwamune kamiib wedmendimaib kuu kube angkodmendenib karub amun andimaib.

2

God Ye Wengyundi Kuu Yorokmo

¹ Kwanikob, yena yaa ogoodmo wengyunde arewadan andimaibdan, yiib kuu yiibka God yaa koromone inandaibban, amborom kuu yiib kuu yena yaa ambarakmiib kii ande wengyundimaib kumban yiib kwangkon ibmo ambarakmimaib kowe, yiibka yiibmeren arewadan ande korokbi-maib kii. ² Nub nubkaadaa, kane kane keka-muneyiib awine kandimaibdan kuu Godbed yi yaa wengyundi kuu weng anammo yaambēd. ³ Kwane, yiib kuu karubmo God arebban kumbed yi yaa arewadan ande wengyundimaib kumban yiib kwangkon ibmo ambarakmimaib kowe, yiib kuu God ye wengyundi yaa kuu kirokmo-nanuub ande meenimaiwoo? Dowan! ⁴ Ogoodmo wengyundimaibdan, yiib yaa kuu God ye awandi ben yiib amonombime andi yeman kuu yiib ongme kaadkerindo kumbed, dembe yiminmo keroon ye awandiyiib kirod wengyundainban andi ye inameniib yodbirimban iwarimbed do-biriyiib Godbed awinoon kuyaa kuu nongdo-matom andimaiwoo?

⁵ Kumban yiid niindem aom kamkono kere amonbindeban keriwon kumbed, Godbed arud kondi ye dabab kuu yiidka yiidmeren nongkobe wenyid. Kwane, God ye arud kondi yaron arimbed ye yorokmo wengyundi kuu dianmo keraneene yiid kuu keye dabab kandaniid. ⁶ Kwane, nimakarub korem yaa kuu Godbed yimbed komo awine ambangkiwen yaamo kakman kuu bangkandaneen. ⁷ Nimakarub yena yi kuu nambiriyiid aningko amun darewoowiid wadkeri aron korem yemaniid bi dowad yinmone korondiyiidban amun amun kamimaib kuu, Godbed yi yaa wadkeri aron korem kondaneen. ⁸ Kumban kaneya yi kuu kirim kamemberenib anam anam yaa wunekarenib inamen miin abdon yoman winimaib kuu, God ye norin arud kuu yi ari onduknaneen. ⁹ Kane kane yi kuu abdon kiwaan yaa kwane kamembaraniid kuu, yi korem kuu dabawiid mimyob wande yiminban keriyiid baniid, ibduruk kuu Yuudan bangkande kuye yoman kuu Yuudanban yaa bangkandaneen. ¹⁰ Kumban kane kane yi kuu amun kiwaan yaa kwane kamembaraniid kuu, yi korem kuu nambiriyiid aningko amun darewoowiid yewenub dobiriyiid baniid, ibduruk kuu Yuudan bangkande kuye yoman kuu Yuudanban yaa bangkandaneen. ¹¹ Amborom kuu God ye wengyundi kuu ambibkin mimodan yaamo dowaken kerunde yorokmo kamimokban kowe.

¹² Yuudan yi amob kandindodan amarakmaniid kuu, Godbed Yuudan yi

amowiibban kumbed wengyundaneene korem duknaniib. Kwane, Yuudan yi amob kandiwendan amarakmaniib kuu, amobbed yi yaa wengyundaneen. ¹³ Kedi, amob no wengambiriwendan kuu God ye kerekmen yaambbed yorokmo kerindo, amob wengambere awine kandiwendan kuu God ye kerekmen yaambbed yorokmodan kii ande daandaneen. ¹⁴ Yuudanban kuu Yuudan yi amob ma kandindo kumban, God ye amob ye kerekmen yaambbed yikareb dobirimaib kuu yika yi amob ongmiwen. ¹⁵ Amborom kuu korokbiwen kuu amob ye kerekmen kuu yi niindem aom angkeen kowe. Yi meeni dohiri inamen kiwaanbed kangkon kuu anam kui ande korokboon. Kwane, yi inamen aombbed aron yena amarakmiwen andene aron yena koromone inandimaan. ¹⁶ Kwananiib yaron kuu Godbed Yesu Keresu yaambbed nimakarub ben bikniwen ye meeni inamen kuyaa wengyundaneen yaron arimbed. God ye weng amun nembbed awinaan kumbed kwamune daandimaan kii.

Eb Kuu Yuuman Keroka Amob Awineewoo?

¹⁷ Kwane, eb kude? Ebbbed ne kuu Yuuman andimaab, eb kuu yi amob yaambbed angkumone doreneb, God yaambbed yone dobaraan ande kerengkan kereneb, ¹⁸ eb kuu amobbed ked-mengkabdoon kumbed God ye inamen dowaken kuu ebkaadkere yenambbed inamen amun awiniib kuu amun andeneb, ¹⁹ indob tutdan ben kangkadme kinban wini ye karub kereni, kumun aom doriibdan yaa nambiri keraan ande

meeneneb, ²⁰ kedmengkandi anam anam kuu Yuudan yi amob aommo kumbed eb kuu awarakukandan yaa ongkande yorokmo ongmi ye karub kereneb, dana monob areb inamen embengdan yaa kedmengkandi ye karub kerewen. Anamoo?

²¹ Kwanikob, eb kuu nimakarub yena yaa kedmengkandimaab kumban, ebka ebmeren kedmengkanimokbanoo? Eb kuu yid baib ande ongkandimaab kumban, ebka kuu yid bimaawoo? ²² Eb kuu nenem kamaib ande ongkandimaab kumban, eb kuu ebka kwane nenem kami-maawoo? Eb kuu kuruwak god yaa komyeng baeb areb kerewen kumban, kuruwak god yi kurikuri ambib kuyaom kuu ebka yid bimaawoo? ²³ Eb kuu Yuudan yi amob dowad kerengkan weng dakmimaab kumban, kuye amob domabangkimaab kumbed God yaningko monmarimaawoo? ²⁴ God Ye Weng aombed yedmoon, “Yiibbed kwanimaib kumbed Yuudanban kuu God yaningko monmari-maib kii.” andoon kuu kwamunemo keroon.

²⁵ Kad wanabi kuu Yuudan yi amob awine kandaneeb kuu ye kakman idiib, kumban amob domabangkaneeb kuu kad wandindodan areb kere God yaa angkurom korokbenaneeb.

²⁶ Kwane areb kuu Yuudanban yi kuu kad wandindo kumban, yi kuu Yuudan yi amob ye kerekmen yaambéd dobaraniib kuu, yenambéd yi kuu kad wanabidan areb kere God ye dowakeniib dobaraniib ande yedmaniwoo? Anamaa. ²⁷ Eb kuu Yuudan yi amob wongkiweniib kad wandiyiib kumban amob domabangkimaab kowe, karub kane ye kuu id yaa kad wandindo kumban ye kuu

amob ye kerekmen yaambed doreen kuu, eb yaa wengyunde karub arewa andaneen.

²⁸ Karub kane ye kuu God ye karuwa nimaya yi dohiri areb kumban kad angkamo dobaraneen kuu God ye karubban. Kwane, kad wandi ye inamen kuu kad angkamomban, id ye dowadban.

²⁹ Kwamunemban, karub kane kuu ye niindem aombed amonombaneen kuu God ye karub keraneen. Kwane, kad wandi ye inamen kuu niindem aom amonombi yeman, Kingkin Karadmo yaambed, wongkiwen ye amob yaambedban. Nimakarub kwamenabidan kuu Godbed yi aningko benkoobaneen, karubbedban.

3

God Yeka Ye Weng Yaa Korondimokban Aw- inembirimaan

¹ Kwani kowe, Yuudan kuu ambibkin yenadan burudande yumbon arimbed kandiwen dee? Kedi, kad wadmi kuu id amuniiwoo? ² Anam kai! Kiwaan korem yaambed id darewoowiib kii! Meeni ibduruk kuu Yuudan kuu Godbed ooni dowad ye weng kondoon.

³ Kumban Yuudan yena kuu anam andindo kowe, komarewa meenanuub? Yi anam andiyiibban keriwon kumbed God yeka ye weng yaa ma korondimokban no awinembiri ye inamen kebenaniiwoo? ⁴ Dowan kii! Wedmem, God ye kuu anammo, nimakarub korem kuu dudanabidan. God Ye Weng aombed kamune yedme wongkoon, “Eweng kuu yorokmo ande korokbendaneene, yenambed eb wengyundaniib kuu ebbudande doraneeb kii.” andoon.

5 Kwane kowe, nub ambarakmi kumbed God ye yorokmo kiwaan kan dian kuroon kumban, nimakarub yi inamen yaambéd “God kuu nub yaa ye norin arud kanmonoon kuu inamen yorokmomban.” ande yedmanuub dee? 6 Dowan kii! God kuu yorokmomban karen kuu, yembed okad yiridan korem wengyundindeban karen. 7 Karub maa kane kamune yedmaneen, “Ne aadikmenabi inamen abdon kumbed God kuu anam anammo yaambéd doreen kuu dian korokbaneene ye nambiri kuu ika darewoob keraneen kowe, komande Godbed ne ambarakmi dowad wengyunde dabab kawaneen?” andaneen. Weng arewayee! 8 Karub yenambéd wengamborokbande yedmimaib, “Pool awenembed yedmimaib, ‘Arewa kamem, kwananuub kumbed amun amun dembimaan.’” andimaib. Kwamune andanuuwoo? Dowan! Kwane andimaibdan kuu Godbed wengyunde dabab kondaneen kuu yimin kii.

Mim Kane Kuu Yorokmomban

9 Kwanekob, nub Yuudan kuu burudande doruwenoo? Dowan kii! Nub ongme korokbuwen kuu Yuudaniib Yuudanbaniib kuu ibmo ambarakmi ye dabderem aom doriib. 10 Kekane God Ye Weng aombéd yedme wongkoon, “Mim kane ma yorokmoyiibban, korem dowan kai.

11 Mim kane ma kaadkerindo,
mim kane God yaa ma onmokban.

12 Nimakarub korem kuu God yaa wengamberedandiwen,
yi korem kuu ambodiibban,

karub yena yaa ma awandokban,
korem dowan kai.”

13 “Yi weng dakmenabi kuu bobwum baeb areb,
yi ongbed birandimo kamimaib.”

“Yi weng mongkodkono mandakadbed dembi-
maan kuu niindok arud ambod areb.”

14 “Yi mongkodkono kuu amkidbi wengiib
yewed kondi ye wengiib dembimaan.”

15 “Yi kuu kirodmo yena yenbandaiwe umkan
kubudirimaan,

16 yi kuu monmare dabab darewoob kondi-
maib,

17 yewenubmo dobiri ye kiwaan kuu yi koron
kii.”

18 “Yi kuu God yaa unimokban.” ande wongkoon.

19 Kedi, nub kuu nubkaad, Yuudan yi
amobbed komo dakmoon kuu kane kane amob
ye dabderem aom doriibdan yaa dakmoon.
Kwamune keroon kumbed nimakarub yi windi
kuu kebengkaneene okad yiridan korem kuu
komande kwamune kamiwen ye id kuu God yaa
korobe dakmenabaniib. 20 Amborom kuu mim
kane kuu yembed Yuudan yi amob kongamki
yaambbed kuu Godbed ma ye kuu yorokmoman
ande yedmaanban, kedi, amob yaambbed nub
ambarakmi korokbendaane wedmimaub kowe.

Yorokmo Keri Kuu Anam Andi Yaambbed

21 Kumban yorokmo keru ye kiwaan Godbed
ongmoon kuu kibikee korokboon. Kuu Moses
ye amob awini yaambbedban, kumban keye
kiwaan ye dowad Moses ye amob wengiib
profesidaniibbed dakme korokbiwen. 22 Yorokmo
keru ye kiwaan Godbed ongmoon kee, kane

kane Yesu Keresu yaa anam andaniib kuu kuyaambéd yi korem kandaniib. Nimakarub korem kuu yeka mamaamban, korem kuu ibmo keriwén, ²³ amborom kuu nimakarub korem kuu ambarakmenib, God ye nambiri ari daane nandindeban kowe. ²⁴ Kumban Yesu Keresumbéd biddoon yaambéd God ye mimyob dowaken kabamoonmo kondoon kumbéd nimakarub kuu ben yorokmo keru ye kiwaan ari nongkobimaan. ²⁵ Yesu ye umkan yaambéd ye kuu ambarakmi are nonondandi yeman kuu Godbéd dianmo korokboon. Kuku anam andi yaambéd kandi yeman. Godbéd ke kwanoon kuu ye inamen yorokmo korokbi yeman, amborom kuu Yesu minindo yaron anukbéd ambarakmiwen kuu ye kuu yodbirindo wedmendandoon, wengyunde dabab kondindo kowe. ²⁶ Ke kwanoon kuu kibik keye aron kembéd ye inamen yorokmo kuu kekane korokboon kowe, God kuu yorokmo doberemberene Yesu yaa anam andiwéndan ben ambarakmi are yorokmo kerundoonman keroon.

²⁷ Kwani keroonka, nub kuu komo yaambéd kerengkanoob? Dowan! Keye dowad kuu komo? Nubbed Moses ye amob kuu awine kanduwenkoo? Yii, nub anam anduwen kuned kii. ²⁸ Kedi, nubbed kedmengkandimaub kuu, karub kane anam andaneen kuu Godbéd yorokmo kerunaneen kumbédmo, Moses ye amob awine kandi yaambédban. ²⁹ God kuu Yuudanmo yi Godoo? Ye kuu Yuudanban kangkon yi Godoo? Eyoka, Yuudanban kangkon yi God kuda, ³⁰ amborom kuu God kuu mimo, ye kuu Yuudan kad wanabiwen yi anam andi-

wen kumbed yorokmo kerundene Yuudanban kad wanabindo yi kangkon yi ibmo anam andi-wen kumbed yorokmo kerundi ye God kowe. ³¹ Kwani kowe, anam andi kee awine kanduwen kumbed Moses ye amob kuu idiibban keroon dee? Dowan kii! Kekwanimban kedi, keyiib kuu anam anduwendan nub kuu amob kuu awine kankoonuwen kii.

4

Abraham Kuu Ye Anam Andimbed Yorokmo Kerunoon

¹ Nub awo amaan yiri Abraham, ye kuu yorokmo keruni dowad weng id kandoon kuu komo ande yedmanuub? ² Kedi, Abraham kuu komo ambangkoon kumbed Godbed yorokmo kerunoon karen, kuye dowad kerengkan dakmi kuu yimin keroon karen, kumban God ye arinambo arimbedban. ³ God Ye Weng Karadmo aombed kuu komo ande wongkoon? Kekamune yedmoon, “Abraham kuu God yaa anam andoone, Godbed ye kuu nendune yorokmo ande kine kowoon.” andoon.

⁴ Kwane, karub od deme ambangkimaan kuye dowad kuu, ye deme awinoon ye kakman kuu korokbed munob koni yemanban, kukuu od deme yeman. ⁵ Kumban karub kane ye kuu arewadan ongmene yorokmo kerundi ye God yaa anam andekore God ye deme awineni yorokmo kera andokban keroon kuu, ye anam andi kuu Godbed wedme yorokmo ande kine kowoon. ⁶ Karub ma ye komo ambangkoonbedban anam andoon kumbed Godbed yorokmo ande kine kowoon ye

karub kuu amun kerunoon. Kuye karub ye dowad Dewidbed kangkon ibmo kwane yedmoon,

⁷“Kane kane yi amob domabangki kuu are nonon-dandene,

yi ambarakmi kuu mangkoon kuu amun kerundoon.

⁸ Kane kane yi ambarakmi kuu Yarimanbed buk aom wongkimokban kuu amun kerundoon.” andoon.

⁹ Amun kerundi keyiib kee kad wandiwendan yimanmo dee, kad wandindodan kangkon yiman dee? Dakmuwen kuu Abraham ye anam andi kuu Godbed wedme yorokmo ande kine kowoon. ¹⁰ Abraham yaa kekamune demboon kuu komo yaron, ye kad wandoon yaron dee, wandindo yaron dee? Kad wandoon yaronban kad wandindo yaron yaambéd Godbed yorokmo ande kine kowoon kii! ¹¹ Kwane, amaanbed Abraham kuu anam andoone Godbed ye kuu yorokmo ande kine kowoon ande korokbi yeman kad wandi kuu God yaambéd kandoon. Kuu kad wandindo aron aombéd kandoon. Kwana kowe, ye kuu kad wandindodan kane kane yi kuu anam andiwendan yi awodki keroon. Kwane keroon kumbéd Godbed yi kuu yorokmo ande kingke nongkoboan. ¹² Kad wandiwendan kane kane yi kangkon yi anam andi yaambéd nub awo Abraham kad wandindo aron anam andoon kuye yoman dodkanmo winiib kuu Abraham kangkon yi awodki keroon.

¹³ Abraham yoom ye yob yoom okad yimin yimin yaa yembéd yariman keraneen ye weng

kunduk kandiwen kuu Moses ye amob yaambedian, anam andoon kumbed yorokmo kerunoon yaambedian kandiwen. ¹⁴ Kedi, Moses ye amob yaambedian awine doriibdan kuu okad kumundin kandaniib kuu, anam andi kuu idiibban kwane weng kunduk kuu dawangmo dowan keraneen, ¹⁵ amborom kuu Moses ye amob kuu ambarakmi dian korokbimaan kowe God ye norin arud kanminimaan. Kumban kunaya amowiibban keroon kuu kwane amob domabangkiyibban keroon.

¹⁶ Kwani kowe, anam andi yaambedian weng kunduk kuu kandimaub. Kekamune kumbed weng kunduk kuu God ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken yaambedian kondimaane Abraham ye yob korem yiman anam keraneen. Kuu Moses ye amob awine dobiridan yimanmomban, kuu Abraham ye anam andi areb keriwendan kangkon yiman. Yi yoom nub yoom, ye kuu nub korem nuwambe. ¹⁷ Kwamune areb kuu God Ye Weng aombedian yedme wongkoon, “Eb kuu ongmebdaane ambibkin yemoondan yi ambe kerewen.” andoon. Abrahambedian anam andoon ye God ye indob ari kuu Abraham kuu nuwambe. Kuye God kuu dukniwendan nen dembe wadkeri kondimaan. Komo komo kuyiib ma angkimbirindo yeman kuu Godbed kwanok andaana kuyiib kerimaan kii.

¹⁸ Abraham kuu weng kunduk anam id keru ye kiwaan ma wedmindo kunedian anam ande meedme doboroon kowe, ye kuu ambibkin yemoon ye awodki keroon. Godbed ye yaa anuk yedmoon, “Eb awoya ari kuu kekamune areb keraniib.” andoon kuu ibonmo keroon ye yaa. ¹⁹ Ye weeb kuu

100 yaa keroon kowe ye kuu bobnemoon areb keroon kuu yekaadkeroon, kwane Sera kangkon kionneen dana wooni yiminban kumban, ye anam andoon kuu wuudnindo. ²⁰ Ye kuu God ye weng kunduk dowad anam andoon kuu ye yaa doombere winindo, kuyaa kuu kirokkarok kamindo. Ye anam andi kuu aromnene God yaa nambiri konoon. ²¹ Kwane, yembed kangdommo meenoon kuu God kuu ye weng kunduk yedme kowoon kuyaa kuu kwane ambangka-neen, aromkono yiminmo kowe. ²² Kekwanekob keyiib kee ye yaa kuu Godbed yorokmo ande kine kowoon. ²³ “Ye yaa kuu yorokmo ande kine kowoon.” andi ye weng wongkoon kuu yekirimo ye dowadmomban, ²⁴kangkon nub dowadiib. Nub kane kane nub Yariman Yesu bobnoon yirimbed nen dembe wadkeri konoon ye God yaa anam andanuubdan kuyaa kuu, Godbed yorokmo ande kingke nongkobaneen. ²⁵ Yesu kuu nub ambarakmi dowadbed bobni yaa konekore, nub yaa yorokmo kerundi dowadbed ye kuu bobni yirimbed angkon nen dembe wadkeri konoon.

5

Yorokmo Kerundi Ye Idiib Irimaan

¹ Kwane kowe, nub kuu anam andi yaambéd bendune yorokmo kerundoon kowe, nub kuu nub Yariman Yesu Keresu yaambéd God yaa yewenuwiib keruwen. ² Yesu ye kuyaambéd nub kuu anam anduwen kumbed kabamoon kondoon ye mimyob dowaken kee kandi ye ambongko nandekorub, kwane kibikee kuyaombéd awine doruub. Kwane, nub kuu God ye nambirimbon

aom awunanuub ande arudkonoyiib kubuub kii. ³ Kwane kumbedmomban, durud yewed ye dabab kande doruub ye dowad kubuub kii, amborom kuu nubkaad durud yewed ye id irimaan kuu kangdommo doberembiri, ⁴ kwane kangdommo doberembiri ye id irimaan kuu komboon kaamboone yorokmo dobiri, kwane komboon kaamboone yorokmo dobiri ye id irimaan kuu niindem aom Godbed anam kwananeen ande meedmi kowe. ⁵ Kwane, niindem aom Godbed anam kwananeen ande meedmi ye inamen kuu nub yaa odkenewiib kondimokban, amborom kuu Godbed nub yaa kondoon ye Kingkin Karadmo yaambed nub niindem aom kuu ye mimyob dowaken onduknoon kowe.

⁶ Kedi, nub kuu nubka aromkonoyiibban aron kuu Godbed aron kwoon yaa yimin kereen yaambed, Keresu kuu God yaa angkurom korokbenuwendan nub dowad bobnoon. ⁷ Yorokmoman ye dowad bobni kuu yobdood kai kowe, nimakarub kwanimokban, nimakarub mimimmo. Kwane, anam kerandameen kuu karub maambed ye niindem aom arudne karub amun keye dowad bobnaniin andaneen, nimakarub mimim kuu. ⁸ Kumban God yeka ye mimyob dowaken nub yaa keendaan ande korokboon kuu kei, nub kuu kwane ambarakme doruubkob, Godbed Kinoona Monoonman Keresumbed nub dowad kuu bobnoon.

⁹ Ye bobnoon kuye umkan kumbed nub kuu Godbed ben yorokmo kerundoon. Kwanoon kumbed inamen arimbed yeman kuu Yesu yaambed God ye norin arud kuu nub ben burudandaneen kii! ¹⁰ Kwane, nub kuu God

ye bondan kuye aron kuyaa kuu, ye Mingki bobnoon yaambéd nub kuu God yaa kunum keruwen kowe, inamen arimbed yeman kuu ye wadkeri yaambéd nub kuu bobni yaa burudande bindaneen kii. ¹¹ Kuu kumbedmomban, nub kangkon nub Yariman Yesu Keresu yaambéd God yaa kubi darewoob keruwen. Yesu yaambéd God yaa kunum keru kuu kanduwen kii.

Adam Yoom Keresu Yoom

¹² Kwana kowe, kuu kwamune kei, karub mimo yaambéd okad korem aom ambarakmi aomdoron. Kwane ambarakmi yaambéd bobni monoon. Kwanoon kowe, bobni kuu nimakarub korem yaa derendaroon, amborom kuu yi korem ambarakmiwen kowe. ¹³ Kedi, ambarakmi kuu yedin okad kemaom kee awudoroonkob amaambéd Godbed amob kuu Moses yaa konoon kumban, amob minindo yaron kuu nimakarub kuu kuye amob domabangki ye kerekmen yaambéd doriib kuu God kuu wedmendandoon, kuye dowad dabab kondindo. ¹⁴ Kwanoon kumban, Adam doboroonbed mene mene Moses doboroon yaa kuu nimakarub korem ambarakmimaib kowe duknimaib. Adam kuu God ye kwane andi ye weng domabangkoon kumban, kwamune kamindodan yi kangkon ambarakmiwen kumbed dukniwen. Adam kuu amaan mananeenman areb keroon, komo kamoon ye id iroon kuu nimakarub korem yaa derendaroon kowe.

¹⁵ Kumban God ye munob kondi yeman kuu Adam ye ambarakmi arebban, kimyen. Kedi, karub mimo ye ambarakmi yaambéd yemoon

dukniwen kumban, inamen arimbed yeman kuu Godbed kabamoon kondoon ye mimyob dowakeniib karub mimo ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken yaambed ye munob koni yemaniib kuu yemoon yaa derendaroon, kuye karub kuu Yesu Keresu kii. ¹⁶ Kumban God ye munob kondi yeman kuu karub mimo ye ambarakmi ye id iroon arebban. Kedi, mimo ambarakmoon kuye yoman kuu Godbed wengyunde dabab konoon, kumban yemoonmo ambarakmenabiwen kuye yoman kuu God ye munob kondi yeman kuu mene yemoon ben yorokmo kerundoon. ¹⁷ Kwane, karub mimo yembed ambarakmoon kumbed kuyaron ari kuu bobnimbed nimakarub korem oonoon. Kumban inamen arimbed yeman kuu Godbed yewudmo kabamoon kondoon ye mimyob dowakeniib yorokmo kerundi munob kondooniib biwendan kuu karub mimo yaambed wad doberenib ye yoom oonendaniib, kuye karub kuu Yesu Keresu kii.

¹⁸ Kwana kowe, karub mimombed mimo ambarakmoon kuye id iroon kuu, nimakarub korem yaa wengyunde dabab kondi. Kwamune areb kuu karub mimombed mimo yorokmo ambangkoon kuye id iroon kuu, nimakarub korem yaa wadkeri kondi ye yorokmo kerundi. ¹⁹ Kedi, karub mimo God ye weng wengamberedandoon kumbed nimakarub yemoon kuu ben ambarakmidan kerundoon. Kowe kwamune areb kuu karub mimo God ye weng wengambere awine kandoon kumbed nimakarub yemoon kuu ben yorokmo kerundaneen kii.

²⁰ Amob kuu Godbed Moses yaa konoon kuu

nimakarub wabkad kere yi ambarakmi kuu yemoon keru yeman. Kumban ambarakmi kuu yemoon keruon kuu, God ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken kuu darewoob kere kuyaa burudande arimbed keruon. ²¹ Kwanoon kumbed ambarakmi kuu bobni yaambéd oonoon kwamune areb kuu, Godbed kabamoon kondoon ye mimyob dowaken kuu yorokmo dohiri yaambéd oonaneen, nub Yariman Yesu Keresu yaambéd wadkeri aron korem yeman kondi dowad.

6

Keresu Dowad Wad Doberem

- ¹ Kwani kowe, komo yedmanuub? Nub kuu kwane ambarakmembaranuubkob kabamoon kondoon ye mimyob dowaken keendembiri kuu kwane kaine darewoob kerembaraneenoo?
- ² Dowan kii! Ambarakmi yaa nub kuu bobnemoon areb keruwen kowe, komarewa kere kuye kerekmen yaambéd dobaranuub? Dowan!
- ³ Kuned, yiiwa nuwa nub korem kuu Yesu Keresu yaa anam anduwen kumbed baptais keruwen kuu Yesumbed bobnoon kwane nub kangkon ibmo daboknuwen kuu yibkaadkerindokowoo?
- ⁴ Kwani kowe, nub baptais keruwen kuu ye yoom mangkemoon areb keruwen. Kwamune kumbed Keresu kuu ye Awodki ye nambiri yaromkonombéd bobnoon yiri nen demboon kwamune areb, nub kangkon kuyaambéd wadkeri yeeb ye kerekmen yaambéd doberem.
- ⁵ Kedi, nub kuu yembéd bobnoon kwamune areb ibmo daboknuwen kowe, anam kuu nub kangkon ye kuu nen demboon kwamune areb

ibmo daboknuwen. ⁶ Kowe, nubkaadkeruwen kurin ye kad dowaken kuu Yesu at ming ari bobnoon kumbed kuyiib bobnoon. Kwanoon kuyiib kuu ambarakmimbed kamime ye inamen kuu kan angka korari yeman, kukuu ambarakmi ye dabderem aom dobaraib andi yeman. ⁷ Amborom kuu karub kane ye kuu bobnoon kuu ambarakmi ye aromkonombed ye awinoon kuu dudbere obonmo keroon.

⁸ Kwane, nub kuu Keresu yoom ibmo bobnuwen kowe, nub anam anduwen kuu nub kuu ye yoom dobaranuub. ⁹ Amborom kuu nubkaad Yesu kuu bobnoon yirimbed nen demboon kuu ikakman ye kuu ma bobnaanban, kwane, bobnimbed ye yaa yariman keraanban kowe. ¹⁰ Ye kuu bobnoon kuu ambarakmi yaa mimo bobnoon, aron korem dowad, kumban ye wad doreen kuu God yaa nambiri koni dowadbed doreen. ¹¹ Kwamune areb kuu yiib kuu yedmime, “Ambarakmi yaa bobnemoon areb kerenub Yesu Keresu yaambad God yaa nambiri koni dowadbed doberem.” ande meenime.

¹² Kwane kowe, yiib id kuu dukni yeman kowe, korondaiwe yiib id kuu ambarakmimbed oonendaana arewa ye inamen dowaken yaa wengambere awinaib. ¹³ Kwane, yiib yona dingkia awene kuu inamen arewa ambangki yeman kere ambarakmi yaa konaib. Yiib kuu bobni ye kerekmen angka ben angkane wadkeri ye kerekmen yaa nongkoboan kowe, yiibka yiibmeren God yaa konenib, yiib yona dingkia awene kuu ben inamen yorokmo ambangki yeman kere ye yaa konime. ¹⁴ Kekamune keraniib kumbed ambarakmi

kuu yiib yaa yariman keraanban, amborom kuu yiib kuu Moses ye amob ye dabderem aomban, yiib kuu God ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken ye dabderem aombed doriib kowe.

Inamen Yorokmo Awinime

¹⁵ Kowe komarewa? Nub kuu Moses ye amob ye dabderem aomban, God ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken ye dabderem aombed doruub kowe nub ambarakmi kuu are nonondandaneen kowe, ambarakmem andanuuwoo? Dowan kii! ¹⁶ Yiib kuu karub kane ye dabderem yiri dobere no deme awinembiridan kere ye wengmo wengambere awini dowad yiibka konaniib kuu, ye wengmo wengambere awinimaib kumbed ye kuu yiib korok keraneene ye dabderem yiri dobere no deme awinembiridan keraniib kuu yiibkaadkerindokowoo? Yiib kuu ambarakmi ye dabderem yiri dobere ambarakmi ye dememo awinembiridan keraniib kuyiib kuu nenwene bobni ari nongkobaneen. Kwane, yiib kuu God ye weng wengambere awini ye dabderem yiri dobere no deme awinembiridan keraniib kuyiib kuu nenwene yorokmo kerundi ari nongkobaneen. ¹⁷ Kurin anuk kuu yiib kuu ambarakmi ye dabderem yiri dobere ambarakmi ye deme awinembiridan keriwon kumban, kuyaa korondenib yiib inamen koremiibed yiib oonime andoon ye kedmengkandi ye kerekmen yaambad wengambere awinimaib kowe, God yaa eso andaan. ¹⁸ Kwane, yiib kuu ambarakmi yaa ben obonmo kerundoone, inamen yorokmo ye dabderem yiri dobere inamen yorokmo ye dememo awinembiridan keriwon.

19 Keye weng wongkaan kee nimakarub yi dohiri kerekmen yaambéd kuruwak weng wongkaan, amborom kuu yuib kuu yuib id ye kerekmen yaambéd yuibka inamen kande kaadkeri kuu wuudnoon kowe. Kurin anuk kuu yuib kuu yuib yona dingkia awene kuu nenem kami ye dabderem yiri dobere kuye dememo awinembiri yeman kerenib, ambarakmiyuiib darewoob kere weneen ye inamen arewayiib yaa kondimaib. Kwamune areb kuu kibikee yuib yona dingkia awene kuu inamen yorokmo ye dabderem yiri dobere kuye dememo awinembiridan kerime, karadmo keridowad.

20 Yuib kuu anukbed ambarakmi ye dabderem yiri dobere kuye dememo awinembiridan keriwén kuu, inamen yorokmo kuu yuib yaa ma oonindo.

21 Yuib kuu inamen keyuib kee kurin anuk ambangkiwen kumban, kibikee kuyaa karak bobniwen kuu yuib yaa kakman komo kandiwen? Keye inamen ye id irimaan kuu bobni kii!

22 Kumban kibikee yuib kuu ambarakmi yaambéd dudbere ben obonmo kerundoone God ye deme no awinembiridan keriwén kowe, karadmo keriwén. Kwane, kuye id irimaan kuu wadkeri aron korem.

23 Kedi, ambarakmi ye deme ye kakman kuu bobni, kumban God ye munob kondi yeman kuu wadkeri aron korem, nub Yariman Yesu Keresu yaambéd.

7

Awani Kerekmen Yaambéd Kuruweng

¹ Ne kuristen angkodmia, ne kuu Moses ye amob yikaaddan yaa dakmiin kowe, weng ke yedmandamiin kee yibkaadkeriwen manok andaan. Amobbed kuu karub yaa oonimaan kuu wad dobirimaan ye aron yaambedmo. ² Kuruweng kuu kekamune. Wonong yu karub awaneen kuu wad dobirimaan kuu amobbed komo kwame andoon kuu yu kuu yinmone korondiyiibban wengambere awine kandimo kaimaun. Kumban karub bobnimaan kuu yu kuu obonmo, amobbed ye dowad yu kuu ma awindimokban. ³ Kwana kowe, karub kuu bobnindo wad doreen kumbed wonong kuu wene karub mamaa awanunuun kuu, yu kuu nenem kami wonong kereen andaniib. Kumban wonong yu karub bobnoonbed kuu awani amobbed yu kuu ma awinendindo kowe, obonmo kereen kowe, wene karub mamaa awanunuun kuu nenem wonong andaibban.

⁴ Kwane kowe, ne kuristen angkodmia, yib kuu Keresu ye id bobnoon kumbed yiiwiib Moses ye amob yaa kuu bobniwen. Kwane, yib kuu karub mim kuyeman ye dowad kerime anded, kuyiib kuu bobnoon yirimbed nenkoonoon kuyiib kuye karub ye dowad. Kwane, yib yoom ne yoom God yaa kuu idiib kowe irime anded. ⁵ Kedi, kurin kuu nub kuu id ye dowakenbed kinban yarimaan. Kukuu nub wabkadbed Moses ye amob yaambed amarakmi ye dowakenbed demboon. Kuyiib kumbed nub id aom ambangkoon, kowe bobni dowad id irenabuwen. ⁶ Kumban kibikee, kurin anuk komo nub yaa yerengkoon kuyiib kuyaa kuu bobnuwen kowe, nub kuu Moses ye amob yaa kuu ben dudbere domoon. Kukuu kiwaan

yeweb God ye Kingkin ye kerekmenbed nub kuu ambangke awinime andi dowad kwanoon, kurin ye kiwaan amob wongkiwen yaambded ambangke awinime andi dowadban.

Ambarakmiyib Amowiib

⁷ Kwani kowe, komo ande yedmanuub? Moses ye amob kuu ambarakmi andanuuwoo? Dowan kii! Anam kuu ambarakmi ye deme kuu amobbed korokbimaan kumbed ambarakmi kuu wedme nekaadkerimain. Kwane, amob kuyaom kuu “Yena yi yiribman yaa dowaken keraib.” ande yedmindoo karen, kuye inamen arewa ongme nekaadkerindo karen. ⁸ Kumban ambarakmimbed keye amob yaambded ne kuu denekmen awinewoon kuu yena yi yiribman yaa dowaken kerii ye inamen maa maa korem ben bangkawoon. Amborom kuu amob ye kerekmen angkara keroon karen, ambarakmi kuu ambangkindeban karen. ⁹ Anuk yiri kuu ne kuu Moses ye amob ye kerekmen angkarambed wad dobaraan, kumban Moses ye amob weng neyiib yaa monoon kuu, ambarakmi kuu yaro dore wadkere ne niindem aom demboone ¹⁰ kingkin kerekmen yaa kuu bobnaan. Wedmaan kuu Moses ye amob weng kee wadkeri kondi dowad monok andi yeman kumban, anam kuu bobni kanmonoon. ¹¹ Amborom kuu ambarakmimbed Moses ye amob weng yaambded denekmen wedmewekore, birowoon. Kowe Moses ye amob weng yaambded ambarakmimbed ne kuu neene bob kowoon.

¹² Kowe, Moses ye amob yeka yekanmo kuu karadmo, angkon Godbed kwamime andi ye weng

kuu karadmo, kuu yorokmo, angkon amun kai. ¹³ Kwani kowe, barang amun yeman kee, ne neene bob kowi yeman keroon dee? Dowan kii! Kuned kuu ambarakmimbed kuu barang amun yeman keyaambed bobni kanmonoon. Kwanoon kuu “O anam kuu ambarakmi kuu inamen arewa kii!” ande wedmi yeman. Kowe, Godbed kwamime andi ye weng yaambed “Ambarakmi kuu uniwon karakwon kai.” ande wedmi yeman kerok anded.

Amun Kamiyib Inamen Arewayib

¹⁴ Nub kuu nubkaad, Moses ye amob kuu kingkin ye kerekmen yaambed andowoon. Kumban ne kuu id ye dowaken yaambed doriin, ne kuu ambarakmi ye dabderem yiri dobereni ambarakmi ye deme awinembiri ye karub keraan. ¹⁵ Kedi, komo komo ambarakmimain kuu komarewa kii? Nekaadban ii. Nembed amun amun kwama ande ne dowaken kerimain kuu, ne kwamune kamimokban, ambarakmimbed kebnewoon kowe. Ma, nembed miin dowakenban kuu kwamune kamain ande meenimain kuu kuyaa kamimain. ¹⁶ Nembed dowakenban yaa kamaan kuu kembed korokboon kuu ee yimin andaan kuu Moses ye amob kuu amunmo. ¹⁷ Kwani kowe, inamen arewa kuyiib awine kandi kuu ne mim nembed kamimokban, kumban kuyiib kuu ambarakmi ne aom doreen kumbed kami-maan kii. ¹⁸ Ne nekaad, amun kuu ne aom kuu ma dorokban, ne id ye aromkono kuyaom kui. Ne kuu amun kami ye inamen dowakeniib kumban, ne kuu kwamune kaminban. ¹⁹ Kedi, nembed komo kamimain kuu dowakeniib keraan ye amun kamimban, yii, dowakenban ker-

aan ye miin arewa kami kumbed kamembiri-main. ²⁰ Kwane, ne dowakenban kuu kwamune kamain ande meenimain kuu kuyaa kamimain kuu, nembedban ambarakmi ne niindem aom doreen kumbed ambangkimaan kii.

²¹ Kwane, akmaan kuu dohiri kiwaan kee, amun kami ambangkandamiin kuu inamen arewa kuu ne yaa ibmo doreen. ²² Amborom kuu ne niindem aom kuu amob God yaambéd monoon kuyaa kuu kubaan, ²³ kumban ne wedmiina ne ida dingkia yona kuyaom kuu amob arewambéd awine ambangkimaan. Kuye amob arewa kumbed ne inamen aom kuu yimin kii andimain ye amob yaa burudandande nangbimaan. Kuu ne ida dingkia yona ben ambarakmimbéd awine ambangkimaan ye amob ye wii aom kaani-maan. ²⁴ Ne kuu miin kubiyiibbanman anam kii! Kanembed id kembed bobni yaa ne nenweneen kee burudande obon kawaneen? ²⁵ Godbed kuda. Kowe God yaa eso andaan kii, nub Yariman Yesu Keresu yaambéd!

Kwani kowe, kibikee neka ne inamen aom kuu God ye amob ye dabderem yiri dobere ye deme awinembiri ye karub kereni, ne id ye dowaken aom kuu ambarakmi ye dabderem yiri dobere ye deme awinembiri ye karub keraan.

8

Kingkin Karadmo Aombéd Wad Dobiri

¹ Kwani kowe, yiib kuu kibikee Yesu Keresu yaambéd doriib kuu wengyundi ye dabab ma kandaibban. ² Amborom kuu Yesu Keresu yaambéd aron korem ye wadkeri

kondi ye Kingkin ye amobbed ambarakmiyiib bobniyiibbed nub oonendi yaa kuu yiib ben obon kerundoon kowe. ³ Kwane, id ye dowakenbed Moses ye amob kuu kankubunoone wuud kere ambangkindeban keroon kumban, Godbed ambangke yimin keroon. Godbed ye Dana nenkowoone ambarakmidan areb kere nub ambarakmi are nub bididi dowad bobnoon kowe, id ye dowaken ye ambarakmi yaa kuu wengyunde dabab konoon. ⁴ Kwanoked nub kuu yorokmo kerunde God ye amob kumundinmo ye kerekmen yaambbed yiminmo kerundok, id ye dowaken yaambbedban Kingkin ye kerekmen yaambbed doruubdan kumbed.

⁵ Kedi, kane kane yi kuu id ye dowaken ye kerekmen yaambbed doriib kuu, yi inamen korem kuu kuye dowaken yaa angkeen. Kumban kane kane yi kuu Kingkin ye kerekmen yaambbed doriib kuu, yi inamen korem kuu Kingkin ye dowaken yaa angkeen. ⁶ Kwane, id ye dowaken ye inamen kuu bobni kondi yeman, kumban Kingkinbed kangkadmeen ye inamen kuu aron korem ye wadkeriyiib yewenubmo dobiriyiib bangkandi yeman. ⁷ Amborom kuu id ye dowaken ye inamen kuu God yaa bon keroon kowe, God ye amob ye dabderem yiri dobirimokban, kwanindeban kii. ⁸ Karub kane kane yi kuu id ye dowaken yaambbed doriib kuu God yaa kubi dowaken konindeban.

⁹ Kumban yiib kuyiib kuu id ye dowaken yaambbed dorokban, kuyiib kuu Kingkin ye dowaken yaambbed doriib, God ye Kingkinbed yiib aom doreen kowe. Kumban, kane ye kuu Keresu ye Kingkiniib ye aom dorokban kuu ye

kuu Keresu yemanban. ¹⁰ Kwane, Keresu yiyb aom doreen kuu anam keraneen kuu, yiyb id kuu ambarakmi dowadbed bobnoon kuned, yiyb kingkin kuu yorokmo keru dowadbed wad doriib. ¹¹ Kwane, Yesu bobnoon yirimbed nen demboonman ye Kingkin kuu yiyb niindem aom doreen kuu anam keraneen kuu, yiyb id kuu duknaniib kowe, Godbed ye Kingkin yiyb niindem aom doreen kumbed yiyb id kuyaa kuu wadkeri konaneen.

¹² Kuyiyb kowe, angkodmia, nub kuu dungkumiib, kumban dungkum kuu id ye dowaken ye kerekmen yaambed dohiri yemanban. ¹³ Amborom kuu yiyb kuu id ye dowaken ye kerekmen yaambed dobaraniib kuu yiyb bobnaniib kowe. Kumban yiyb kuu Kingkin Karadmo yaambed id ye dowaken ye abdon kami kuu aye bob kowimamaniib kuu yiyb kuu wad dobaraniib. ¹⁴ Amborom kuu kane kane God ye Kingkinbed kinbaana doriib kuu God ye meed kii. ¹⁵ Yiybed Kingkin Karadmo kuu nendiwen kuu yiyb ben yena yi dabderem yiri dohere no deme awinembiri ye karub ongme unimbed oonendi dowadban, kukuu yiyb kuu God ye meed keru dowad Kingkin Karadmo kuu nendiwen. Kwanikob nub kuu God yaa “Ambe,* Ambe” ande baandimaub, Kingkin Karadmo yaambed. ¹⁶ Kingkin Karadmo yekareb mene nub kingkin yaa inekored nub kuu God ye dana meed kii ande yedmimaan. ¹⁷ Nub kuu ye meed keruwen kowe, ye dana ye yumbon ongmoon kuu nub

* **8:15:** Kukuu Aram wengbed *Abba* ande wongkoon.

yaa kondoon, Keresu ye yumbon ibmo. Kumban Keresumbed durud yewed kandoon kwamune nuwiib kandanuub kumbed, ye nambiri aom kuu nuwiib nekwanuub.

Nambiri Amaan Ari

¹⁸ Kibireb durud yewed kanduub kuu barang embeng, kukuu nambiri nub aom amaan ari ben korokbendandameen kuyaa kuu kumun kinindeban ande meenaan. ¹⁹ Ongmenaboon ye kumkam korem kumbed Godbed ye dana meed ben korokbok ande nindorokiibbed meedme doriib. ²⁰ Kwane, ongmenaboon ye kumkam korem kuu yi anam id keru ye kiwaan ma wedmindo, kuu yika yi dowakenbedban, God ye dowaken kwanok andoon yaambbed kwaniwen. Godbed weng ongmoone kwamunaneen andiwen kuu, ²¹ yi deende weniib yaa kuu Godbed nen obon kerundekore, God ye dana meed yi obonmo dobiri nambiriyiib kuyaom kuu ben nongkobaneen.

²² Nub nubkaadkeruwen ongmenaboon ye kumkam korem kuu dana wooni ye yewed areb wareki kame wonwonberiib kuu andowoon yirimbed mene kibikee kuu kwane kamiib. ²³ Kwane, yimbedmomban nub kane kane Godbed amaan munobmo bangkandi yeman ibduruk kondoon ye Kingkin kanduwen kwangkong nub niindem aombbed wareki kamuub. Kwanuub kuu nub kuu ben ye dana meed kerok nindorokiibbed ande meedmuub, nub id amonombe yeeb ongmondok andi kui. ²⁴ Amborom kuu kwananeen ande meedmuwen kumbed Godbed nub kuu bobni yaa ben burudande bindoon kowe. Kumban karub kane

ye kuu Godbed kwananeen ande meedmoon kumbed wedme kandoon kuu, ye kuu awine kandoon kowe kukuu Godbed kwananeen andi yemanban kii. Kanembed awine kandoon yeman ye dowad Godbed kwananeen ande meedmaneen? Dowan! ²⁵ Kumban nub kuu mogeed awine kandindo yeman ye dowad Godbed kwananeen ande meedmanuub kuu yodbirimban emamombed meedmuub kii.

²⁶ Kwamune areb kuu Kingkin Karadmo kuu nub aromkonoyiibban yaa kuu yembed awandimaan. Komo dowadbed kurikuri keranuub kuu nub koron, kumban Kingkin Karadmombed yeka nub dabab kandaib andi dowad aningko wengbed dakme dorinban kukui andinban kumbed warekane God yaa komkimaan. ²⁷ Kwane, nub niindem aom onme andangkimaan ye karub, ye kuu Kingkin Karadmo ye inamen meeni kuu yekaad, amborom kuu Kingkin Karadmombed God ye karadmodan yi dabab kandaib andi dowad God ye inamen dowaken yaambbed God yaa komkimaan.

God Yaambbed Kumkam Korem Yaa Burudan-duwen

²⁸ Kwane, nub nubkaad kumkam korem yaambbed kuu Godbed amun amun kerundi dowad ambangkimaan, kane kane God yaa mimyob dowaken keeniwendan yaa. Kukuu ye inamen dowaken ye kerekmen yaambbed baandoondan yaa kui. ²⁹ Komoyiibkob, Godbed kurin yirimbed kinoondan nub kuu yembed ye Mingki areb keridowad ben andokbe wuroon. Kwanoon kumbed ye Mingki kuu damana

yemoon yi ambang kerok anded. ³⁰ Kwane, ben andokbe wuroondan kuu ye kangkon yi yaa baandoon. Kwane, yembed baandoondan kuu ye kangkon ben ye arinambo arimbed yorokmo kerundoon. Kwane, yembed yorokmo kerundoondan kuu ye kangkon yi yaa nambiri kondoan.

³¹ Kwane kowe, keyaa keyiib kee nub kuu komombed inande yedmanuub? God kuu nub kerekmen yaa doreen kowe, kanembed nub yaa manmo kere burudande doraneen? Dowan. ³² God kuu ye Mingki anam kuu yeka ma awine amuknindo, aye kowidan yi dingki ari nenkoon, nub korem bobni yaa burudande bindi dowad. Kwanikob, kuye God kuu Yesu nub yaa kondoan kumbed ari kuu, nub ye kerekmen dobiri dowad kangkon kumkam korem munobmo kondaneenoo? Anamaa, kwananeenaa. ³³ Kanembed dabab weng Godbed kinoondan ari kanmananeen? Dowan, God kuu yi yaa ye arinambo arimbed yorokmo kerundi ye karub kowe. ³⁴ Kanembed wengyundi ye dabab Godbed kinoondan yaa kondaneen? Dowan, Yesu Keresu kuu ye kuu bobnoon kumbed ari kuu, ye kuu bobnoon yirimbed nenkoonoone wadkeroon ye karub, ye kuu God ye wiwi angka dorene nub dabab kandaib andi dowad God yaa dakmimaan. ³⁵ Kanembed Keresu ye mimyob dowaken yaa kuu nub bendune andokbaneen? Dababbed dee, yobdoodbed dee, yenbande durud kondimbed dee, mungimbed dee, yiribmaniibbanbed dee, arud ye barangbed dee, aye kowidanbed dee? Dowan kii! ³⁶ Nub kuu God Ye Weng aombed

wongkoon keyareb kei,
 “God, eb dowadbed nub kuu bobni ye arud aom
 aron korem kirimonimaub,
 nub kuu sibi yenbandimaib aom winimaib areb
 kamendimaib.” andoon.

³⁷ Kumban, kumkam korem kuyaa kuu
 nub yaa mimyob dowaken keendimaan ye
 karub yaambéd nub kuu korem burudande
 arimo doruwen. ³⁸ Kedi, ne kuu inamen
 ongme kangdommo awinaan kuu, bobnimbed
 o wadkerimbed o engyusbed o awad arewa
 arewadanbed o kibik yemanbed o amaan ari
 yemanbed o ³⁹ ambab ari yemanbed o ambab yiri
 yemanbed o kumkam ongmenaboon ye barang
 maambéd kuu God ye mimyob dowaken nub
 Yariman Yesu Keresu aom angkeen yaa kuu nub
 ma ben andokbaanban.

9

God Ye Kini

¹ Ne kuu dudainban, Kingkin Karadmombéd ne
 inamen meeni ye kiwaan yaa baamone yedme-
 woone, Keresu yaambéd anam ke yedmaan kei.

² Ne kuu kubiyiibban darewoowiib kirod wom-
 oninban ye durudiib ne niindem aom kandaan.

³⁻⁴ Nangkodmia, kubiyiibban keraan amborom
 kuu ne weng mimodan, Israeldan kui, yi yemoon
 kuu amonombindo. Meenaan kuu amun kuu
 Godbed ne yaa ambemonewe ne Yesu ye kerek-
 men yaa doriin kuu burudankare domowaneen
 kumbéd yi amonombaniib manok ande meen-
 dobaan. Kedi, yi kuu bendune God ye dana
 meed kerundi ye yumbon kuu yiman, kwane God

ye nambiri kuu yiman, kwane Abraham awene yoom amob weng ongmenaboon kuu yiman, kwane amob angko angkoyiib angkon yenayiib kondoon kuu yiman, kwane kurikuri boyambib darewoob ye kurikuri kerekmen kuu yiman, kwane weng kunduk kuu yiman kii. ⁵ Kwane awo awoya Abraham awene kuu yikanmo, kwane karub ye kerekmen yaambéd Godbed Kinoona Monoonman Keresu kuu yikanmo kii. Ye kuu korem burudande arimbed ye God, aron korem korembéd yaningko kankoonem! Anam kwanok.

⁶ Kumban yi kuu Yesu yaa anam andindo kuu God ye weng kuu komboroon andi yemaban. Kedi, kingkin ye kerekmen yaambéd Israeldan keriwendan kuu karub ye kerekmen yaambéd Israel ye awo awoya ari yaambédmomban. ⁷ Kwane, karub ye kerekmen yaambéd Abraham ye awo ayowa ari kuu yi koremban yenamoo kuu kingkin ye kerekmen yaambéd Abraham ye dana meed keriwén. Anam kuu kei, God Ye Weng aombéd yedme wongkoon, “Aisek ye yobbed kunéd kuu eb ayowa ebman keraneen kii.” andoon. ⁸ Weng angkara kuu kei. Dian angka karubbed dana wanabiib kumbéd yi kuu God ye dana meed keroon kii andengkokban, weng kunduk yaambéd dana wanabiib kumbéd ye dana meed keroon kii andengkandeen. ⁹ Kowe, weng kunduk kekamune ande wongkoon kei, “Aron kinnoon kuyaa ne ikakman mananiin kuu Sera karub dana kuu nendanuun.” andoon.

¹⁰ Kumbédmomban, Rebeka yu meed kuu karub dana ayoob dabak yi awodki kuu mimo, nub awo Aisek kui. ¹¹⁻¹² Kunéd yi woonindombéd

God yeka ye inamenmombed kwanok dowad dana mimo kine yu yaa yedmendoon, “Ayi kuu ningki ye kubun yiri ye deme awini ye karub keraneen.” andoon. Kwanandoon yaron kuu dana ayoob kuu amun o arewa ma kamindo kowe, Godbed dana mimo kinoon kuu yekareb baandoon yaambad, yi komo ambangkiwen yaambadban. ¹³ God Ye Weng aombad yedme wongkoon kuu kekamune keroon kei, “Yekob kuu mimyob dowaken keendaan kumban Isau kuu odkeneb darewoob kere akmendandaan.” andoon.

¹⁴ Ningki Yekob yoom ayi Isau yoom yi dowad Godbed kwanandoon kowe, nub kuu komo andanuub, “God ye inamen kuu yorokmomban.” andanuuwoo? Dowan kii! ¹⁵ Kedi, Moses yaa kekamune yedmenoon,

“Ne mimyob keende kakman are nonondandi kuu kane ye yaa keendaan kuyaa kumbedmo, kwane ne mimyob keendi kuu kane ye yaa keendaan kuyaa kumbedmo.” andoon.

¹⁶ Kwani kowe, Godbed nimakarub kini kuu karub ye inamen awine kandi yaambad o karub ye kami yaambad angkumonimban, God yeka ye mimyob keende kakman are nonondandi yaambad kii. ¹⁷ Kedi, God Ye Weng Karadmo aombad king Fero yaa kekamune yedme wongkoon, “Nembad nen ari kowaan ye dowad kuu kei, eb yaambad ne aromkono ben korokbi dowadiib, ne aningko kuu ben okad yimin yimin korem yaa ben dakmi dowad kii.” andoon. ¹⁸ Kwanikob, God kuu kane yaa mimyob keende kakman are nonondandi kuu dowakeniib

kerunaneen kuyaamo kwananeen, kwane kane ye niindem aom kuu kamkono kerok andi kuu dowakeniib kerunaneen kuyaamo kwananeen.

¹⁹ Yiib kuyaom kuu karub maambed ne yaa yed-mewaneen, “Karub kuu God ye meeni dowaken ongmoon kuyaa kuu ma wune kankorarindeban kowe, komande God kuu nub yaa kuu ambarakmiwen kii ande kadwondimaan?” andaneen. ²⁰ Kumban eb kuu kanekob God ye weng bidkone inande dakmaneeb? Yiminbanoo! Eb kuu Godbed ongme kowoon kumbed ye yaa yedmaneeb, “Komande kekamune ongmewewen kee?” andaneeb kuu yiminoo? Dowan. ²¹ Meneki awene okad nunungbed ongmi ye karub kuu ye dowaken yaambed okad nunung kumundin mimo agoon kumbed yena kuu orokbon darewoob aronki arimo dini yeman, yena kuu iriwa-mub be nongkobe be kiranmi yeman ongmenabaneen kuu yimin kuda.

²² Ma, Godbed ye arud darewoob ambarakmi-dan yaayiib ye aromkonoyiib korokbandameen kumban, arud darewoob kerundoondan mon-mari dowad nekwoon kuyaa kuu yodbirimban ema darewoobbed meedme doreen kii. ²³ Ma, kwanoon kuu ye nambiri ye amun amun yemoon kuu mimyob keende kakman are nonondandi-dan yaa kaadkerime ande korokbi dowad kii. Yi kuu nambiri kandi dowad kurinbed nekwoon ye karuwa nimaya. ²⁴ Kuuu nub kii, yembed baande kinoondan, Yuudan yaambedmomban ambibkin koremdan yaambed kwangkong baande kinoon kui. ²⁵ God Ye Weng buk Hosea aombed kekamune yedme wongkoon,

“Ne karuwa nimaya andindodan, Yuudanban kui,
 yi kuu nembed ne karuwa nimaya ande
 baandaniin,
 kwane ne mimyob dowaken keendindo ye
 wonong kuu nembed ne mimyob dowaken
 keendaan ye wonong ande baandaniin.”

26 “Kwane, ‘Yiib kuu ne karuwa nimayamban.’
 ande yedmoon ye yumbon arimbed
 yi kuu ‘Wad doreen ye God ye dana meed.’ ande
 yedmaneen.”

27 Aisaiyambed Israeldan yi dowad baande yed-
 moon,

“Israeldan kuu miin yemoon kere karamok
 kebed yaa kubuk mimim be kimingki areb
 keraniib kumban,
 yi koremban mimimmo kuu bobni yaa buru-
 dande bindaneen.

28 Amborom kuu Yarimanbed okad yimin yimin
 korem yaa wene
 yi ambarakmi yaa kirodmo wengyundi ye
 dabab konde yenbande dowan keraneen
 kowe.” andoon.

29 Aisaiyambed anukbed Israeldan yi dowad
 yedmoon kekamune,

“Aromkonomo Ye Yarimanbed nub yenbandi yaa
 korondindo karen,
 Sodomiiib Gomorayiib areb keruwen karen.” an-
 doon.

Komande Israeldan Anam Andindo?

30 Kowe, nub kuu komo andanuub? Ke
 andanuub kei. Yuudanban kuu nubka nub
 aromkonombed God yaa yorokmo doberem
 andindo kumban, yi anam andimbed God
 ye kerekmen yaa ben yorokmo kerundoon.

³¹ Kumban Yuudan kuu nubka nub aromkonombed amowiib awine yorokmo doberem andiwen kumban, yorokmo kerindo.

³² Komoyiibkob? Kuyaa kuu yi kuu amob awine yorokmo doberem andiwen kuu yi anam andi yaambédban ambangki yaambéd kowe. Yi kuu Yesu yaa anam andindo kowe, yi dowad kiwaan yiri boknandi bot keroon ye karub Yesu kuyaambéd yi kuu boknandiwen. ³³ God Ye Weng aombéd kekamune yedme wongkoon,

“Kedi, Saiyon aom kuu bot areb karub nenkowaan kumbéd nimakarub yi boknandimbon keroon.

Kukuu dumnad areb kumbéd manmo kerimaib.

Kwane, kane kane kuu kuye karub yaa anam andaniib kuu yi anam andi kuu idiibmo keraneen.” andoon.

10

¹ Angkodmia, Yuudan yi dowad ne niindem aom dowaken anamiib God yaa kurikuriyiib kuu anam andibka bobni yaa burudande bindok andid. ² Yi dowad ke dakme korokbaan kei, yi kuu nindorok darewoobbed God yaa doriib kii, kumban God yaa kaadkeri ye kerekmen yaambédban. ³ Kwane, yi kuu God yaambéd ben yorokmo kerundi kuu yi koron kumbéd, yika yikareb yorokmo inamen ongme kowem ande onmiwen. Kowe, yi kuu yika kankubune God ye yorokmo kerundi ye dabderem yiri dobirindo keruwen. ⁴ Kwane, yorokmo keridowad Moses ye amob awine yimin dowan keridowad ye karub kuu Yesu Keresu

kowe, anam andiwendan korem kuu yorokmo kerundoon.

Bobni Yaa Burudande Bindi

⁵ Mosesbed amob yaambed yorokmo dobirime andi ye kiwaan kuu kamune andangke yedmoon, “Karub kuu amob ye inamen kee awine ambangkaneen kuu keyaambed dobaraneen.” andoon. ⁶ Kumban anam andi yaambed yorokmo keriwendan kuu kwamune yedmimaib, “Eb niindem aombed kekamune dakmaab, ‘Keresu nub bindok ande nen yiri kamini dowad Ewen ari daananiin.’ andaab. ⁷ O kekamune dakmaab, ‘Keresu nub bindok ande dukne dangkoro do-birimbon yirimbed ari nen kamini dowad kuyaa kawananiin.’ andaab.” kwane andimaib. ⁸ Kumban komo andanuub? God Ye Weng ke dakmem kei, “God ye weng kuu ambabban yiib dia. Kuye weng dakmaniib kuu yimin, kuye weng yaa meenaniib kuu yimin.” andem. Kuku anam andi ye weng nubbed kanyare daandimaub. Weng kuu kei.

⁹ Ebka eb mongkodkono daande kamune yedmaneeb, “Yesu kuu Yariman kii.” ande eb niindem aombed anam Godbed bobnoon yirimbed nenkoonoon andaneeb kuu, eb kuu bobni yaa burudande nendaneen.

¹⁰ Kedi, yiib niindem aom kumbed anam andiwe yorokmo kerundoon, kwane yiib mongkodkono kumbed “Yesu kuu Yariman kii.” ande yedmiwe bobni yaa burudande bindoon kii. ¹¹ God Ye Weng Karadmo aombed kekamune yedme wongkoon, “Kane kane ye yaa anam andaniib kuu karak bobnaibban, bobni yaa burudande

bindaneen kowe.” andoon. ¹² Kedi, Yuudan o Yuudanban ma kimyen keraanban, yi ayoob kuu yi Yariman kuu mimo, ye kuu nimakarub korem yi Yariman, kwane ye kuu kane kane yi kuu ye yaa baandimaibdan korem kuu yiminmo amun kerundimaan. ¹³ Amborom kuu God Ye Weng aombed kekamune yedme wongkoon, “Kane kanembed Yariman yaningko yaa baandaniib kuu yi korem kuu bobni yaa burudande bindaneen.” andoon.

¹⁴ Kwane, komarewa kere yi kane kane God yaa anam andindo kumbed ye yaa baandaniib? Dowan, anam andaniib kumbed ye yaa baandaniib. Kwane, komarewa kere God ye weng ma wengambirindo kumbed ye yaa anam andaniib? Dowan, wengambaraniib kumbed anam andaniib. Kwane, komarewa kere karub maambbed yiyiib yaa wene God ye weng daandindo kumbed God ye weng wengambaraniib? Dowan, karub maambbed wene daandaneen kumbed wengambaraniib.

¹⁵ Kwane, komarewa kere yi yaa God ye weng kanwene daandaniib, kukuu yena ben nongkoboone yiyiib yaa winiwen kumbed kii. God Ye Weng aombed yedme wongkoon kwamunemo, “Kane kane weng amun kanminiwen kuu amun yeman kii!” andoon.

¹⁶ Kumban Yuudan yi koremban yenamo weng amun awine kandiwen. Kedi, Aisaiyambbed kekamune yedmoon, “Yariman, kanembed nub weng kuu ma awine kandoon? Dowan!” andoon. ¹⁷ Kwani kowe, anam andi kuu weng wengambiri yaambbed minimaan. Kwane, wengambiri kuu

Yesu ye weng kanwene daandi yaambéd mini-maan.

18 Kumban nembéd kaamonaan kuu, “Yuudan keyiib kee wengambirindoyoo?” andaan. Anam kuu wengambiriwen kuda. God Ye Weng aombéd kekamune yedme wongkoon,

“Godbed komo kamenaboon ye weng kanyariawe okad korem yaa weneboon, kuye weng kuu okad yimin yimin yaa derenkoroon.” andoon.

19 Nembéd ikakman angkon kaamonaan, “Yuudan kuu weng kee id kandindoyoo?” andaan. Weng ibduruk kee, Godbed Yuudan yaa yedmoon, Moses yaambéd,

“Nembéd yiib kuu ongmendaniina, ambibkin mimo kerindodan ne yaa anam andaniib kumbéd yiib kuu yi yaa wungkandaniib, yiib kuu ongmendaniina, kaadkere kandindo ye ambibkindan yemoon ne yaa anam andaniib kumbéd yiib kuu yi yaa norin wandaniib kii.” andoon.

20 Weng maa kee, Godbed Aisaiya yaa weng kee konoone arudkonomo yedmoon,

“Ne ande onme kereknokbandan kumbéd wedmewiwen, ne ande kaamonindodan kuyaa kuu mene angkadaraan kii.” andoon.

21 Weng maa kee, Godbed Yuudan yi dowad kekamune yedmoon,

“Amkimo kaimbéd mene miriknoon kuu neyiib yaa minime ande dingki yiraan, wabkad kere bot korok keriwendan yaa.” andoon.

11

Yuudan Yemoonban Kinoon

¹ Kwane, nembed kaamonaan. Ye kinoondan, Yuudan kui, yi kuu Godbed wunekarundoonoo? Dowan kii! Kedi, neka ne kuu Israelman, ne awo kuu Abraham yaambéd doraan, kwane ne amyenimbon kuu Benjamin kui. ² God kuu yembed andowoon yirimbed yekaadkerundoon ye karuwa nimaya kuu ma wunekarundindo. God Ye Weng Karadmo aombéd Elaidya ye dowad yedme wongkoon kuu yiibkaad kuda. Elaidyambéd Israeldan yaa ambemendok ande God yaa kekamune yedmoon, ³ “Yariman, yi kumbed eb profesidan yeene nongkobénib eb yaa munob kabdi yeman kabdimaib ye bot wuubimbon kuu monmariwen kii. Eb yaa anam andiwendan kuyaom kuu ne kirimo nembedmo wad doriin kumban, ne kangkon neem ande kamiib kii.” andoon. ⁴ Kumban Godbed komo inande yedmenoon? Kekamune yedmoon, “Ne kuu karub 7,000iib kuruwak god yaningko Baal yaa bumangkindo kuu neka ne dowad kuu amukmo ben nongkobaan.” andoon. ⁵ Kwane areb kuu kibik keye aron aom kuu Yuudan yemoonban kuu God ye kabamoon kondoon ye mimyob dowakenbed ben kinoon. ⁶ Kukuu ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken yaambéd kowe, yika komo komo ambangki yaambédban. Yika komo komo ambangki yaambéd kinoon karen, ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken kuu idiibban karen.

⁷ Komo keroon kuu kei. Israeldanbed yorokmo kerundi ye kiwaan yaa nindorokiibbed onmem-

bere kerekniwen kuu akmino keriwon, kumban
 Godbed kinoondan kuu kandiwen. Kwane, Is-
 raeldan yena kuu yi niindem aom kuu kamkono
 kerundoon. ⁸ Kuku Yuudan yi dowad God Ye
 Weng aombed wongkoon kekamune,

“Godbed yi yaa meenindeban keru ye kingkin kon-
 dene,
 kerekne id kandindeban ye indowiib
 wengambere id kandindeban ye
 kerendemiib bangkandoon, mene kibikei.”
 andoon.

⁹ Kwane, Dewidbed yedmoon,
 “Yi animbon kuu kawaadnong areb warab areb
 kerok,
 kuku yi boknandimbon kere ukum kondi
 yeman kerok.

¹⁰ Yi indob kwangkun kumun keroko wedme kere-
 knoban kerime,
 kwane dabab kandiwen kumbed yi
 angkurom kuu ben nikboon aron korem
 kii.” andoon.

¹¹ Ne ikakman kaamonaan. Yuudan bok-
 nandiwen kuu no kombiri yeman ikakman dem-
 baibbanoo? Dowan, ikakman dembaniib kii!
 Kuned, yi kuu ambarakmiwen kumbed bobni
 yaa burudande bindi yeman kuu Yuudanban yaa
 monoon, kuku Yuudanban yi komo kandiwen
 yaa Yuudanbed wungkande amonombe anam
 andi ye dowad. ¹² Kwane, Yuudan ambarak-
 miwen kumbed okad yiridan yi dowad amun
 kerundi miin dareb dareb nekwoon. Kuku Yu-
 udan Yesu yaa anam andindo kowe yi awiniwen
 yeman kuu yi yaa kanbiknoon kumbed Yuudan-
 ban yi dowad amun kerundi miin dareb dareb

nekwoon. Kumban kinoon ye Yuudan korem kuu anam andaniib kuu, amun kerundi yi yaa menebaneen kuu darewoob arimbed keraneen, Yuudanban yiman arebban.

¹³ Kumban, ne kuu Yuudanban yiib yaa daandiin. Ne kuu Yuudanban yi dowad apaso doriin kowe, ne yaambéd Godbed Yuudanban kuyaom komo ambangkoon ye weng kuu Yuudan yaa dakmenmo yaraan. ¹⁴ Kwanaan kuu Yuudan yi yena kuu wengambere wungkandekoriwe anam andibka Godbed yi kuu bobni yaa burudande bindok andid. ¹⁵ Kedi, Yuudan kuu Yesu yaa wunekaruniwen kumbed Yesu ye weng kuu okad yiridan yaa wenebe God yaa kunum keriyeman kandiwen kowe, Yuudan kuu ye yaa anam andaniib kuu bobni yaa ben nongkobe wadkeri kondiyeman kandaniib, kumbedmo. ¹⁶ Kwane, wiit ibduruk wande flawa ongme God yaa munob koniyeman konimaib ye barad kuu karadmo keraneen kuu, flawa kumundinmo kangkon kuu karadmo kii. Kwane, at yumburum kuu karadmo keraneen kuu, kuye at nondong kangkon kuu karadmo kii.

¹⁷ Kuruwak weng kei. Mongkobon aombed oonoon ye olif at ye nondong yena kuu ben doomberekore, yiib Yuudanban, yiib kuu dura ye olif at ye nondong, yiib kuu ben mongkobon at kad wande yoboone mongkobon at ye nondong kuyoom doriib kumbed yiib kuu kibikee mongkobon at ye yumburum yaambéd ambod ane kaine doriib. ¹⁸ Kowe, mongkobon at ye nondong ben doomboroon kuyaa kerengkandaib. Kerengkan keribka weng keyaa meenime. Yi-

ibbed yumburum yiri kuu dukmonindo, yumburumbed yiid kuu dukmonendoon kii. ¹⁹ Kumban yiid kuu kamune yedmaniiwoo, “Mongkobon at ye nondong kuu ben doomboroon kumbed nub kuu ben at kad wande yoboon kui.” andaniiwoo? ²⁰ Keyiid kee anam kumban, yi anam andindo kumbed ben doomboroon kii, yiid anam andiwen kumbed kuye yumbon kerundoon yiid yaa. Kowe, kerengkanbed kame dobaraib, unimbed kame dobirime. ²¹ Amborom kuu Godbed keye at ye nondong anam yi ambarakmi yaa mimyob kowindo kowe, yiid ambarakmi yaa kangkon mimyob kowaanban.

²² Kwani kowe, God ye awandiyiid ye kamkonombed dobiriyiid kuyaa ongme meenime. Kombiriwendan yaa kuu kamkonomo kerundoon, kumban yiid yaa kuu awandi ye inamen kondoon. Kedi, yiid kuu ye awandi ye inamen aombed doberembaraniib kumbed yiid yaa kwananeen. Kumban, yiid kuu kwanaibban keraniib kuu yiid kangkon ben daadmaneen kii. ²³ Kwane, Yuudan kuu anam andiyiibban kuye kiwaan doriib yaa koronde anam andaniib kuu, Godbed yi ben ikakman at kad wande yobendaneen, amborom kuu Godbed ben ikakman at kad wande yobendi kuu yimin kowe. ²⁴ Yiid kuu Yuudanban yi dohiri arewa yaamben benmene Yuudan yaa Godbed amun kerundoon yaa bendaboknoon kumban, ye meeni darewoob kuu Yuudan anam andaniib kuu kirodmo yi yaa amun kerundoon yaa ikakman bendaboknaneen kuda!

God Ye Mimyob Keende Kakman Are Nonon-dandi

²⁵ Angkodmia, araben Yuudan kamkono ong-mendoon kuye weng biknoon kuyaa yiyb koron keru kuu ne dowakenban. Kowe yiyb kuu kerengkan keraib andi dowad yiyb yaa yedmandamaan ye weng kuu kei. Yuudan yena yi niindem aom kamkono ong-mendoon kuu Yuudanban kinoon korem God yaa miniwedned.

²⁶ Kwananeen kuu Yuudan korem kuu anam andaniwe bobni yaa burudande bindaneen. God Ye Weng aombed yedme wongkoon kwamunemo,

“Ben burudande obon kerundi ye karub kuu Saiyon angkambed mananeen,
ye kuu Godiibban ande dobiri ye inamen kuu Yekob ye awoya yi niindem aom angkeen kuu are down keraneen.

²⁷ Yi inamen arewa are korari ye weng kuu yi yoom ne yoom amob ongmanuub,
yi ambarakmi are down keraniin yaron arimbed.” andoon.

²⁸ God ye weng amun ye kerekmen yaambéd Yuudan kuu yiyb dowad God yaa bondan keruwen. Kumban Godbed kini ye kerekmen yaambéd yi kuu Abraham awene yi dowad mimyob dowaken kerundoon. ²⁹ Amborom kuu God ye munob kondi yemaniib yembed baande kiniyiyb kuu ma andokbe domokbaanban kowe. ³⁰ Anuk yiri kuu yiyb kuu God yaa wabkad keriwendan. Kumban kibikee Yuudan wabkad keruwen kumbéd yiyb kuu God ye mimyob keende kakman are nonon-dandi kuu kandiwen. ³¹ Kwamune areb kuu kibikee Yuudan yi kangkon God yaa wabkad keruwen-

dan kumban, yiid yaa Godbed mimyob keende kakman are nonondandoon kumbed, yi kuu God ye mimyob keende kakman are nonondandi kuu kandaniib kii. ³² Amborom kuu Godbed ni-makarub korem kuu wabkad inamen dabderem yiri ben nongkoboan, yi korem yaa mimyob keende kakman are nonondandi dowadbed.

God Yaningko Kankooni

³³ God ye meeni kangdomiib ye kaadkeriyiib ye amun amun yemoon kuu darewoob arimo kii!

Ye wengyundi kuu karubbed ma andangkindeban,

kwane ye meeni ye kiwaan kuu karubbed ma onme wedmindeban kii!

³⁴ “Kanembed Yariman ye inamen kabaki kuu yekaadkeroon?

O kanembed Yariman yaa ongekandi ye karub keroon?”

³⁵ “Kanembed God yaa kumkam maa konoon kumbed,

inewe andi kuu yimin keroon?”

³⁶ Kedi, kumkam korem kuu yembed ongmenaboon, kukuu ye yaambewonekmoon, kukuu ye aningko kankoonaniib kii.

Ye yaa nambiri kerok, aron korem korem! Anam kwanok.

12

Yiib Inamen Koremiib Yesu Ye Yoman Winime

¹ Kwani kowe, angkodmia, nangkande yedmaan kuu, Godbed yiid yaa mimyob keende kakman are nonondandoon kowe, munob koni yeman God yaa konemoon areb yiid ida yona

dingkia kuu God yaa bangkanibko yembed koro-
rok kere oonok, yiib wad doriib kumaombed.
Kwane, yiib kuu karadmo keraniwe Godbed kubi
dowaken kerundaneen. Kukuu kwamunembed
kurikuri dowad God ye deme yaa kowe ambangke
yimin keru yeman. ² Okad yiri ye inamen yaa
daboknenwaib, korondibko Godbed yiib inamen
meeni kuu yeweb ongmene ben yeka maaaa
kerundok. Ke kwamune kerundaneen kumbed
andangke wedme God ye meeni dowaken kuu
amunmo yorokmo ande yedmaniib. Kedi, God
ye meeni dowaken kuu amun amuniib kubi ye-
maniib demkoronmoyiib kui.

³ Godbed kabamoon kondoon ye mimyob
dowaken keewoon yaambbed yiib korem yaa
ke yedmaan kei. Godbed yiib yaa inamen
kondoon kuyaamo dobirime, kuyaa burudande
nubbedmo ari yimin ande kankoonaiib. Godbed
yiib yaa kondoon anam andi ye dabab wari ye
kerekmen yaambbed inamen yorokmoyiibbed
yiibka yiibmeren yaa darobe andangke meenime.
⁴ Karub kuu ye id mimo kumban kurub barad
yemooon. Kwane kurub barad yemooon kuu
deme maa maa awine kandimaib kwamune
areb kuu, ⁵ nub kuu yemooon kumban Keresu
yaambbed ye id mimo keruwen, kwane nub
kuu neman neman ibonmo keruwen. ⁶ Godbed
kabamoon kondoon ye mimyob dowaken nub
yaa keendoon ye kerekmen yaambbed nub kuu
munobmo bangkandoon ye deme ambangki
ye aromkono maa maa awingkaub. Kane yaa
profesi deme munob konoon kuu, ye anam andi
ye dabab wari ye kerekmen yaambbed kwane

profesi weng dakmok. ⁷ Kane yaa dikon deme munob konoon kuu kwane ambangkok. Kane yaa kedmengkandi deme munob konoon kuu kwane kedmengkandok. ⁸ Kane yaa kuu yena yaa kube ongkandi deme munob konoon kuu kwane kube ongkandok. Kane yaa kuu yena yaa komo dowan keroon awandi deme munob konoon kuu embeng embengban koowad koowadmo kwane awandok. Kane yaa kuu korok kere ooni deme munob konoon kuu ma korondiyiibban kwane oonok. Kane yaa kuu mimyob keende kakman are nonondandi deme munob konoon kuu kubi dowakeniibbed kwane kamok.

Mimyob Dowaken Keendi

⁹ Yiib mimyob dowaken keendi kuu ma aadikmiyiibban kerok. Arewa kami ye barang yaa kuu miin dowakeniibban kerime, kwane amun kami ye barang yaa kuu amuknime. ¹⁰ Ambang oni daman areb ye mimyob dowakenbed marin marin keenoon keenoon kamime. Yiibka yiibmeren oonimaib kuu burudande aningko kankoonoon aningko kankoonoon kamime. ¹¹ Yariman Yesu ye deme nindorokiibbed ambangkimaib kuyaa kuu ma korondaib, yiib inamen korembbed no kwane ambangkime. ¹² Yiib kuu Godbed kwananeen ande meedmi yaambbed kubime. Durud yewed meneboon kuyaa kuu yodbiriban emambbed doberembirime. Kurikuri kamimaib kuyaa kuu ma korondaib, no kwane kamembirime. ¹³ God ye karuwa nimaya kane kane yi animana yiribmana komo komo dowan keroondan kuyaa

yiiib kumkam kwanayiiib kuu numbirime. Kane kane minibka angkodmendimamime.

¹⁴ Yiiib yaa durud yewed konde yenbandi-dan yaa amun kerundime. Yi yaa weng are-wambed ambemonde arewa kerundaib, kwane amun kerundime. ¹⁵ Kane kane kubibka yiiwiib kubime. Kane kane bob yuudi ameng kamibka yiiwiib yuudi ameng kamime. ¹⁶ Yena yoom kuu ibonmo aungaungbed dobirime. Kerengkan keraib, aningkoyiibbandan yaa daboknem ande dowakeniib kerime. Nembedmo meeni kang-domman keraan andaab.

¹⁷ Karub maambéd eb yaa arewa kamebdoka, nemaniib inande arewa kamenaab. Nimakarub korembéd eb kuu amun ambangkeeb kii ande kadwobdaniib ye kiwaanbed ongme awine kwane ambangke. ¹⁸ Eb dohiri yaambéd nimakarub korem yoom yewenubmo dobiriyiib kuu yimin keroonka, kwame kuyaambéd angkumone yi yoom yewenubmo dobere. ¹⁹ Angkodmia, angkon neman bon kingkaib, korondibko Godbed kuye bon kuu ambangkok. Amborom kuu God Ye Weng aombéd kekamune yedme wongkoon, “Yarimanbed yedmoon, ‘Arudbed bon kuu neman inendaniin, nembed kakman kondaniin kii.’” andoon. ²⁰ Kuned kuu God Ye Weng aombéd kekamune yedme wongkoon,

“Eb bonman kuu mungi keroka, animan konebko anak.

Kwane, ok moom bobnoka ok konebko anak.

Kwananeeb kuu amoyidkob ye korok ari

nongkobaneeb.”* andoon kowe, yiib kuu kwamime.

²¹ Ke korondaiwa kwamunaan kuu arewambed dorondare dabunaan andid, kumban arewa kuu amun kamimbed dorondare dabune.

13

Korok Korok Yi Weng Awinimo

¹ Nimakarub korem kuu gapman korok korok yaamo wengambere ambangkime, amborom kuu korok korok deme ye aromkono kuu karub maambed awinindo, Godbed ongmoon kumbedmo. Korok korok deme ye aromkono kuu God ye dowakenbed ongmoon.

² Kwana kowe, kane kuu korok korok deme ye aromkono yaa wunekiranmaneen kuu Godbed ongmoon yaa wunekiranmaneen kii. Kwane kamaneendan kuu yika yimeren wengyundi ye dabab kanmananiib kii. ³ Kedi, korok korok kuu amun awinimaibdan yaamban, abdon kamimaibdan yaa ambarakmi ye dabab kondi yaa unime ande yedmimaib. Korok yaa uni korem kuu korondandamiiwoo? Kwani kowe, amun amunmo kamime. Kwananiib kuu yembed yiib

dowad nimakarub amun andaneen. ⁴ Amborom kuu ye kuu God ye dememan yiib yaa amun amun kamendi dowad deme awinoon kowe. Kumban yiib kuu abdon kamaniib kaned kuu ye yaa unime, amborom kuu yembed dabab kondi ye aromkono awinoon kuu anam kowe. Ye kuu God ye dememan, kwane Godbed ye arud konoona ambarakmidan yaa ukum kondimaan.

* **12:20:** “amoyidkob ye korok ari nongkobi” ye weng id angkara kuu karak kondi.

⁵ Ke kwamunekob, korok korok yi weng kuu wengambere awine kandime, kumbedmo yimin. Ukum menebandameen dee andimomban, yiiib niindem aom kuu amunmo angkimborok andi yeman.

⁶ Kuye inamen kumbed yiiib kuu tak od kuu kowimaib, amborom kuu korok korok kuu God ye demedan, kwane yi kuu aron womoniyiibban oonimaib. ⁷ Yiiib kuu karub korem kane kane yaa dungkum kamiwen kuu ingkandime. Tak od kowi yaron keroonka, tak od kuu kowime. Gapman fii kowi yaron keroonka, gapman fii kowime. Yedin kan kiringkono kowi yaron keroonka, kwane kowime. Aningko kankooni yaron keroonka, kwane kowime.

*Nub Yariman Yesu Ye Kerekmen Yaambed Do-
birime*

⁸ Yiiib kuu mimyob dowaken neman keendoon keendoon kamime. Kuku yiiib dungkum areb, God yaa ine kowi yeman. Kuye dungkum kuu angkimbaraneen, dowan keraanban. Kedi, kanembed yena yaa mimyob dowaken keendi-
maan kumbed Moses ye amob kuu anam id keroon. ⁹ Keye amob kee, “Nenem kamaib, kumka kuman ayaib, yid baib, yena yi yiribman nembed kanda ande kamaib.” kuyiib amob yena koremiib kuu bendabokne korem arimbed dabune yedmoon ye amob kukei, “Ebka ebmeren mimyob dowaken kowimaab areb, eb dia doriibdan yaa mimyob dowaken keende.” ¹⁰ Mimyob keendi-
maan ye karub kuu ye dia doriibdan yaa abdon kamendaanban. Kowe, mimyob dowaken keendi kuu Moses ye amob korem yi anam id keru yeman.

¹¹ Kibikee aron kuu yibkaadkeriwen kowe keyiib kee kamime, yibb unuk dangemoon areb kere amun amun kamindeban yirimbed yaro dembe amun amun kamime andi yaron kereen kii. Amborom kuu yiiwa nuwa bobni yaa burudande bindi yaron kuu nub ibduruk anam anduwen arebban, kuye aron kuu dia doreen kowe. ¹² Kumun annoom kuu dowan kere wenuun, awawini kerandamuun kii. Kowe, nub kuu annoom kumun ye kami kuu ben yangmad kerenub, kwane aronki ye ana nangmi ye yiribman ben deebem. ¹³ Nub dobiri kuu aronkimbed kabangme dobirimaib areb kerem. Ok arewa ano animan duudkab kiom anengkanao kamaib, ok arewa ane awarak bobnembraib, nenem kamaib, anon dowomkim yaa doberemoon areb ye inamen kamaib, wengbaraib, wungkandaib kui. ¹⁴ Kumban Yariman Yesu Keresumbed kan derenime. Kwane, id ye dowaken kuu ma awine kamaib, kuyaa meeni maa ongmaib.

14

Anam Andi Wuuddaniib Anam Andi Kangdom-daniib

¹ Anam andi wuudman kuu yibb kumaom nen daboknime, kumban yembed komo komo meenoon yaa wengbiri ye dowadban. ² Karub maa ye anam andi yaambad animan korem nembed ani kuu yimin andimaan, kumban anam andi wuudman kuu dingkan yom kuu dudi god yaa ani mengkandiwen kowe anainban andimaan. ³ Animan korem animaibdan kuu dudi god yaa ani mengkandi ye yom

animokbandan benkubunaib. Kwane, dudi god yaa ani mengkandi ye yom animokbandan kuu animan korem animaibdan yaa ambarakmiib kii ande meenaib, amborom kuu kwane animaibdan yaa kuu Godbed ne karuwa nimaya andoon kowe. ⁴ Yiib kanekob karub maa ye dememan yaa kuu wengyundandamiib? Kuye karub kuu yeka yarimanbed yiminmo doberewen o yiminban komberewen andi yeman. Kwane, ye kuu yiminmo dobaraneen, amborom kuu Yariman Yesumbed yiminmo ongmaneene kwane dobaraneen kowe.

⁵ Karub maambéd meenimaan kuu aron maa maa kuu aron yena yaa burudande God yaa kurikuri darewoob kerí yeman andimaan. Kwane, karub maambéd meenimaan kuu aron korem kuu ibonmo andimaan. Kuye karub mimim kuu yika yi meeni inamen aombéd yika yi meeni yaa kangdom kerime. ⁶ Aron maa kuu God yaa kurikuri dowad aron yena yaa burudandoon ande meenimaan ye karub kuu Yariman Yesu yaningko kankooni dowad kwanimaan. Kwane, dingkan yom animameen ye karub kuu Yariman Yesu yaningko kankooni dowad kwanimaan, amborom kuu God yaa eso ande animameen kowe. Kwane, dingkan yom animokban ye karub kuu Yariman Yesu yaningko kankooni dowad anokban kere ye yaa eso andimaan. ⁷ Kedi, nub kumaom kuu karub mim kuu yeka ye dowadmo ma dobaraanban. Kwane, nub kumaom kuu karub mim kuu yeka ye dowadmo ma bobnaanban. ⁸ Kowe, wad dobaranuub kuu Yariman Yesu yaningko kankooni dowad

dobaranuub. Kwane, duknanuub kuu Yariman Yesu yaningko kankooni dowad duknanuub. Kwanikob, wad dobaranuub o bobnanuub kuu nub kuu Yariman Yesu ye karuwa nimaya keruwen.

⁹ Kuye dowadbed Yesu Keresu kuu bobnekore ikakman wadkeroon kowe, ye kuu dukniwendaniib wad doriibdaniib yi kangkoman keroon. ¹⁰ Kumban komande ogoodmo eb kuristen angkodmi yaa ambarakmeeb ande meeneeb? Komande ogoodmo eb kuristen angkodmi kankubuneeb? Kedi, nub korem kuu God ye wengyundimbon ari dobaranuub kii. ¹¹ God Ye Weng aombed kekamune yedme wongkoon,

“Yarimanbed yedmoon, ‘Nembed doriin kuu anam keroon kwamune areb kuu, nimakarub korem kuu mene ne arinambo arimbed bumangkenib, eb kuu God kii ande yedmewaniib.’ ” andoon.

¹² Kwani kowe, nub korem mimim kuu yeka yeka nubbed komo awine kande ambanguwen kuu God yaa dakmanuub kii.

¹³ Kwani kowe, ogoodmo wengyundanoon wengyundanoon kamuub kuyaa kwane koronde deerewandem. Kwane, yiib kuristen angkodmia yi anam andi kiwaan yaa boknandimbon o kiwaan kebeni yeman ongmene kowaub ande inamen andangke ongmime. ¹⁴ Ne kuu Yariman Yesu yaambad kaadkere inamen ongme kangdommo awinaan kuu kei. Animan korem ani kuu yimin, animan maa kuu Godiib yaa wini ye kiwaan kebeni yemanban. Kumban

kanembed kuu animanban Godiib yaa wini ye kiwaan kebeni yeman andoka, korondibko yembedmo kwane kamok, amborom kuu ye yaa kuu amob kowe. ¹⁵ Kwane, yiib animan ananiib kumbed yiib kuristen angkodmi wedmekore ananiin kuu God yaa amarakmaniin ande kubiyiibban keraneen kuu, yiib kuu mimyob dowaken yaambéd kamokban keraniib. Yesu Keresumbed ye dowad bobnoon ye kuristen angkodmi kee yiib komo animaiib yaambéd yi anam andi kuu nen monmaraib. ¹⁶ Kwanikob, yiibbed Keresu yaambéd okad yiri ye amowamob yaa obonmo kerenib doriib kumbed yiib kuristen angkodmia benkubunaib, benkubunaniib kuu anam andindodanbed yiib kuu inamen arewadan andaniib. ¹⁷ Kedi, God ye oonimbon kuu animan ani o ok ani keye kerekmen yaambédban. Kukei, Kingkin Karadmo ye aromkono yaambéd yorokmo dobiriyiib yewenubmo dobiriyiib kubiyiib kui. ¹⁸ Amborom kuu keye kiwaan yaambéd kane kane Keresu ye deme awine kande ambangkaniib kuu, yi dowad Godbed kubaneene nimakarub yenambéd yi kuu amun kii andendaniib kowe.

¹⁹ Kwani kowe, kiwaan korem yaambéd yena yoom yewenubmo dohiri ye kiwaan ongmém. Kwane, kiwaan korem yaambéd yiib anam andi darewoob keré dowad marin marin ambib areb yenbenmo daanemoon areb kerem. ²⁰ Animán yaa wengbiri dowadbed Godbed yi anam andi ongmoon kuu monmaraib. Animán korem ani kuu yimin, animán maa maa kuu Godiib yaa wini ye kiwaan ma kebenaanban, kumban karub

kanembed animan maa ananeen kumbed ye kuristen angkodmi maa wedme boknande kombaraneen kuu arewa, animan aneen ye karub ye ambarakmi yeman. ²¹ Kwani kowe, yiyb kuristen angkodmi wedme boknande kombiri yeman, dingkan yom ani o wain ok ani o komo komo kwamune wedme boknande kombiri yeman maa maa korem kuyaa kuu korondime, inamen kee amun, inamen maa arebban.

²² Kowe, komo inamen kuyaa kuu yiybbed inamen amun ande meene anam andiwe Godbed ee yimin andoon kumban kuristendan yenambed awinaubban inamen arewa andimaib kuu, yiybka God ye arinambo arimbed kuye inamen kuu ben amuknime. Karub kanembed God yaa meenene inamen amun ande karekmiyiybbaan kerekore kuye inamen awinoon kumbed ambarakmaan ma andindo kuu Godbed amun kerunoon. ²³ Kumban karub kanembed ye karekmi yaambbed animan ananeen kuu ukum koni yeman keraneen, amborom kuu yembed animan aneen kuu ye anam andi yaambbedban kowe. Kwane, inamen korem anam andi yaambbed minindo kuu ambarakmi yeman.

15

Yena Yaa Amun Amun Kamime

¹ Nub kane kane anam andi yaa kangdommo doruub kuu anam andi wuuddan yaa koromone awandem, nubka nubmeren kubi dowad ambangki ye inamenmo awinaub. ² Nub korem kuu nub dia doriibdan yaa amun amun kamende yi

anam andi darewoob keru dowadbed kube awan-
dem. ³ Amborom kuu Keresu kuu yeka yemeren
kubi dowad ambangkindo kowe. Kuyaa kuu yem-
bed God yaa God Ye Weng aombed kekamune
yedme wongkoon, “Damangkandi weng yimbed
eb yaa damangkabdiwen kuu ne yaa monoon
kii.” andoon. ⁴ God Ye Weng Karadmo aombed
anukbed wongkanabiwen ye weng korem kuu
nub yaa kedmengkandi dowadbed wongkiwen.
Kowe, kuye weng yaambbed ma korondiyiibban
kangdommo dobiriyiib God Ye Weng yaambbed
kube ongkandiyiib awine kandanuub kumbed
Godbed kwananeen ande meedme dobaranuub.

⁵ Kwane, yiib kuu Yesu Keresu ye yoman weniib
kuu, ma korondiyiibban kangdommo dobiriyiib
kube ongkandiyiib bangkandimaan ye Godbed
yiib yaa yiibkanmo aungaung mimo kere dohiri
ye inamen kondok. ⁶ Kuye inamen awine kan-
daniib kumbed yiib kuu inamen mimo mongkod-
kono mimo kere daboknenib, nub Yariman Yesu
Keresu ye Ambe God yaa nambiri konime an-
duwed.

⁷ Kwani kowe, Keresumbed yiib bendabokne
nimakarub amun andoon kwamune areb kuu, yi-
ibka yiibmeren marin marin kandabokne karub
amun andenoon kandabokne karub amun ande-
noon kamime. Kwananiib kuu God yaa nam-
biri konaniib kii. ⁸ Yesu Keresu kangkon ke
kamoon kii, ye kuu Yuudan yi deme karub
keron, God ye anam anam dowadbed. Keyiib
kee Abraham awene yaa weng kunduk ong-
menaboon kuu anam id kere korokbi dowad
Yesumbed kwanoon. ⁹ Kwanoon kuu Yuudanban
kuu Godbed yi yaa mimyob keende kakman are

nonondandoon kumbed God yaa nambiri konime anded. Kuye dowad Dewidbed God Ye Weng aom kekamune yedme wongkoon, Keresu ye dowad, “Kwani kowe, Yuudanban kumaom kuu nembed ewaningko kankoonaniin, kwane eb yaa kurikuri yook wingkaniin.” andoon.

¹⁰ Angkon ye weng aombed kekamune yedme wongkoon,

“Yuudanban kubime, God ye karuwa nimaya Yuudan yoom.” andoon.

¹¹ Angkon ye weng aombed kekamune yedme wongkoon,

“Yuudanban yiib korem, Yariman yaningko kankoonime, kwane ambibkin koremdan, yaningko kankoonime.” andoon.

¹² Angkon ye weng aombed Aisaiyambed kekamune yedme wongkoon,

“Yesi* Ye Ambokab Keresu kuu bare dembaneen kii.

Ye mim kumbed daane wene ambibkin korem kuu oonaneen kii.

Yuudanban kuu yembed kwananeen ande meedmaniib.” andoon.

¹³ Kowe, yiib kuu God yaamo angkumone doriib kuu, yembed kwananeen ande meedmimaib ye Godbed yiib yaa kubiyiib yewenubmo dobiriyiib bangkandoko yiminmo kerok. Kwananiib kumbed Kingkin Karadmo yaromkono yaambad Godbed kwananeen ande meedmibka yiminmo kerok anded.

* **15:12:** Yesi kuu King Dewid yambe.

Poolbed God Ye Deme Awinoon Ye Kerekmen

¹⁴ Nangkodmia, inamen ongme kangdommo awinaan kuu kei, yiyib aom kuu amun amunbed yukne derenkoroone, kwane yiyib kuu kaadkeri yiminmo kerenib, kwane yiyib kuu marin kedmengkanoon kedmengkanoon kami yiminmo keriwen kii. ¹⁵ Kumban nembed keye kerek kemaombed yiyib yaa arudkonomo wongkani keendaan. Kuye weng yaa ika monkone yedmendi dowad kwanaan. Amborom kuu Godbed kabamoon kondoon ye mimyob dowaken yaambbed deme kawoon kuu, ¹⁶ Yuudanban yi dowad Yesu Keresu ye deme awinaan kumbed God dore nimakarub dore wedyiri dobiridan areb God ye weng baande daandimain kowe. Kwanimain kumbed Yuudanban kuu Kingkin Karadmombbed ben karadmo kerundoko God yaa koni yeman areb keribko konako ne karuwa nimaya andok andid.

¹⁷ Kwane kowe, ne kuu God ye deme awinaan kumbed Yesu Keresu yaambbed kerengkan kamaan. ¹⁸ Ne yaambbed Keresu komo ambangkoon kumbedmo dakmimain. Ne komo dakmaaniib komo ambangkaaniib kuyaambbed Yuudanban ben God yaa wengambere awini kiwaan ari nongkobaan. ¹⁹ Kwanaan kuu dud korokbiyiyib yeka mamaa ye wedme binangki yemaniib Kingkin Karadmo yaromkono yaambbed kui. Kowe Yerusalembbed wene Ilirikum kuyaom kuu Keresu ye weng amun kumundinmo kanyare daandaan. ²⁰ Ne dowaken darewoob kerembirimain kuu kunayambbed Keresu kuu kaadban koron doriib kuyaa kuu, ye weng amun

kanwene daanda ande meendobembirimain kii. Kukuu karub yenambed ma andowe daandindo yaa nembed ibduruk andowe daanda andi dowad. ²¹ Inamen ke God Ye Weng aombed yedme wongkoon kei,

“Ye weng daandindodan kuu wedmaniib, kwane wengambirindodan kuu kaadkeraniib.” andoon.

²² Kuye inamen awinaan kumbed aron yemoon kuu kebenewoone yiib yaa monokban keraan kii.

Rom Yaa Owod Wini Ye Meeni Nekwoon

²³ Kumban, kibikee ambibkin ambibkin keyaom yimin yimin yaa deme awinekori, kwane yiiwiib yaa mene wedma ande weeb yemoonbed dowaken darewoob keraan. ²⁴ Kowe, ne inamen kowaan kuu Speen ambibkin yaa dewananiin kumbed yiiwiib yaa meneni durundaniin manok andid. Kwananiin kumbed aron yemoonban yiib yoom kube doberekori, yiib kuu ne Speen yaa weniin kiwaan dowad kuu awawaniiwa wananiin ande meenaan. ²⁵ Kumban kibikee ne kuu Yerusalem yaa deweniin, God ye karadmodan kuyaa doriib yi awandi dowad. ²⁶ Amborom kuu Masedoniayiib Akaiyayiib kuyaom doriib ye anam andiwendanbed dowakeniib kerenib, God ye karadmodan Yerusalem aom doriib kumaom yiribmaniibban keriwendan yi dowad od benib yi yaa bangkande ande ne dingki ari nongkobiwen. ²⁷ Ke yi inamen dowakenbed kwaniwen. Kwane, anam kuu kuye od kuu dungkum inendi yeman, amborom kuu Yuudanbed biwen ye kingkin kerekmen ye amun kerundi yaambed Yuudanban kuyaa

numbiriwen kowe, ikakman Godbed amun kerundoone Yuudanbanbed biwen ye okad kiri ye yiribman yaambbed Yuudan kuyaa numbiri ye dungkum angkeen kii. ²⁸ Kwanikob, od korem kuu Yerusalem yaa benwene bangkandaniine numbaraniwe yimin kii ande wedmendaniin kumbed Speen yaa deweneni kumbed yiiib kuu durundaniin. ²⁹ Ne nekaadkeraan, ne yiiwiib yaa mananiin kuu Keresumbed dowakeniib kere amun kerundoon kumundinmo yaambbed mananiin kii.

³⁰ Angkodmia, nangkande yedmaan kuu, nub Yariman Yesu Keresuyiib Kingkin Karadmo ye mimyob dowakeniib kuyaambbed God yaa ne dowad ne yoom dabokne ibonmo yobdoodmo kurikuri kamime andid. ³¹ Kwanibko, Yudea aom doriib ye anam andindodanbed ne neem ande meendobiib yaa kuu Godbed kebene oonewoko, Yerusalem aom deme awinaniin kuyaa kuu God ye karadmodanbed ee yimin andime andid. ³² Kwamune keraneen kumbed God ye dowaken yaambbed yiwiib yaa mene durundaniin kuu, kubiyiib mananiine yiiwa neya kuu unuk angke yaro nindorokiib kowe yaremoon areb dobaranuub. ³³ Kowe, yewenubmo dobiri kondi ye God kuu yiiib korem yoom ibmo doborok. Anam kwanok.

16

Nimakarub Mimim Yaa Kubendi Weng

¹ Nub kuristen otaak Foebe kuu kei, nembed yu kuu yiiib yaa nen korokbendi dowad wongkaan,

yu kuu wonong amun, anam andiwendan Sen-
surea siti aom doriib yi dowad dikon deme aw-
ineen. ² Nembed yuib ke yedmendaan kei, yu
kuu Yariman Yesu yaningko yaambéd kubende
nendime, God ye karadmodan yi inamen yi kerek-
men yaambéd. Kwane, yu yaa komo dowan
keron kuu yuibbed awandime, amborom kuu yu
kuu nimakarub yemoo yaa awandi darewoob
kondeen kowe, ne yaa kangkon.

³ Ne yoom deme ibonmo awinuwendan Prisila
yoom Akwila yoom yaa Yesu Keresu yaningko
yaambéd kubendime. ⁴ Yi kuu ne nen kukbiri
dowadbed arud darewoob bobnikin dungkun ari
dobiriwen. Kowe, kuye dowad kuu yi yaa eso
andundaan, kuned nembedmomban Yuudanban
anam andiwen yi korem kwangkon eso andundi-
wen. ⁵ Anam andiwendan Prisila yoom Akwila
yoom yi ambiwoom mene nedbimaibdan yaa
kangkon kubendime.

Ne angkodmi mimyob dowaken keenaanman
Epenetus yaa kubenime. Ye kuu Esia ambibkin
aombéd ibduruk Keresu yaa anam andoon. ⁶ Meri
yaa kubendime. Yu kuu yuib awandi dowad deme
yobdood awineen. ⁷ Anduronikus yoom Yunia
yoom yaa kubendime. Yi kuu Yuudan anak ne
yoom ibonmo wii aom doburuwen. Yi kuu apaso-
dan kumaom kuu kadowongkandimbon. Kwane,
yi kuu yidin Keresu yaa anam andiwen, ne kuu yi
yomanbed anam andaan.

⁸ Ne angkodmi Keresu yaambéd mimyob
dowaken keenaanman Ampiliatus yaa kubenime.
⁹ Keresu yaambéd nub yoom ibonmo deme
awinuwenman Urubanus yoom ne angkodmi

mimyob dowaken keenaanman Stakis yoom yaa kubendime. ¹⁰ Keresu yaambed komboon darobe karub amun andoonman Apeles yaa kubenime. Aristobulus ye nimadana yoom yaa kubendime.

¹¹ Ne Yuuman Herodion yaa kubenime. Narusisus ye nimadana yoom Yariman Yesu yaa anam andiwen kuyaa kubendime. ¹² Yariman Yesu yaambed deme yobdood awinimaib ye nima Turaifena yoom Turaifosa yoom yaa kubendime. Wonong maa Yariman Yesu yaambed deme yobdood anam awineen, mimyob dowaken keendaan ye wonong Peesis yaa kubendime. ¹³ Yariman Yesumbed kinoonman Rufus yoom ye ena yoom yaa kubendime. Yu kangkon ne ena areb kereen.

¹⁴ Asinkuritus yoom Flegon yoom Heemes yoom Patorobas yoom Heemas yoom yi yoom doriib ye kuristen angkodmia yoom yaa kubendime. ¹⁵ Filologus yoom Yunia yoom Nereus yoom ye oni yoom Olimpasi yoom yi yoom doriib ye karadmo kerundoondan korem yoom yaa kubendime. ¹⁶ Yiib kuu marin marin karadmo kiwaanbed mandamuk konoon mandamuk konoon kame kubendime. Anam andiwendan kambong maa maa aom doriib korem kuu yiib yaa kubendi weng keendiwen.

Yeenbon Weng

¹⁷ Angkodmia, nangkande yedmaan kuu kei, kane kane yi kuu wengbere yiib ben andokbenib anam andi kiwaan kebeni yeman nongkobimaibdan yaa kuu kaadkerunde wangdandundime. Yi kedmengkandi kuu nubbed yiib yaa kedmengkanduwe awine

kandiwen ye inamen arebban, kuye inamen yaa bon keru yeman. Kowe, yi yaa daboknaib, yeka yeka kerime. ¹⁸ Kedi, nimakarub kwamunedan kuu nub Yariman Keresu ye deme awinindo, yika yi id ye dowaken yaambemo awine kande kwane ambangkimaib. Yi kuu ok wengiib dudi ye benkoobi ye wengiib kumbed yi inamen arewa yaa koron keriwendan yaa nemengkandimaib. ¹⁹ Yiibbed Yesu ye weng amun wengambere kande kuye kiwaan arimo doriib kuu kuristendan korem wengambiriwen. Kowe, nembed kubi darewoob arimbed keraan. Kumban, ne dowaken kuu yiib kuu amun amun ye inamen ye dowad meeni kangdom kerenib, arewa arewa ye inamen yaa wangdande nonoon areb kerime.

²⁰ Yewenubmo dobiri kondi ye Godbed aron dukmenmo arimbed Seten kuu yiib yon dabderem yirimbed monmaraneen.

Nub Yariman Yesu ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken kuu yiib yaa kondok.

²¹ Ne yoom deme ibonmo awinuwenman Timoti kuu yiib yaa kubendi weng keendoon. Kwane, ne Yuudan angkodmia Lusius yoom Yason yoom Sosipatee yoom kwangkong yiib yaa kubendi weng keendiwen. ²² Kerek kee Pool ye dowad wongkaanman Teetius nembed Yariman Yesu yaambemo yiib yaa kubendi weng keendaan. ²³⁻²⁴ Pool ne yoom anam andiwendan ke doriib keyoom angkodmendoonman Gaius kuu yiib yaa kubendi weng keendoon. Keye siti ye od ye ooni ye korok Erastus yoom nub kuristen angkodmi Kwaatus yoom kuu yiib yaa kubendi

weng keendiwen.*

²⁵ God kuu Yesu Keresu ye weng daandiyiib ne kedmengkandiyiib yaambéd yiib ben kangdommo ongmendi ye God. Yembed unyemanbed mene kibikee kan biknoon ye weng kumban kibikee kan dian korokboon yaambéd yiib ben kangdommo ongmendoon. ²⁶ Aron korem korem ye Godbed kwanime ande yedme kowoon kumbed profesidan God Ye Weng Karadmo wongkiwen yaambéd ambibkin koremdan yaa ye weng kuu kan dian korokboon, ye yaa anam ande ye weng awine kandime anded. ²⁷ God, yembedmo meeni kangdom ye God kui, ye yaa kuu Yesu Keresu yaambéd nambiri aron korem korem yeman kerok kii! Anam kwanok.

* **16:23-24:** Kurin ye buk Rom yenamo keye wengiib kei: Nub Yariman Yesu Keresu ye kabamoon kondoon ye mimyob dowaken kuu yiib korem yaa kondok. Anam kwanok.

**Genesis, Psalms, and The New Testament in the
Yongkom Language (also called the Yonggom
language) of Papua New Guinea**

Copyright ©

Language: Yongkom

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2012-10-23

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 22 Nov 2019

b3f9b0a2-8cdb-5470-8e3c-8250231eee99